

MORA

KOMMUNPLAN

2010-2011

och inriktning 2012

Kommunplan för Mora kommunkoncern

Period: År 2010 med utblick 2011-2012
Version: KF 2009-11-17, revidering av KF:s beslut 2009
Omslagsbild: Bildarkivet
Produktion: Kommunledningskontoret
Diarienummer: KS 2009/207 041
Dokument: Kommunplan 2010-2012:/ witness:/ kajo:

INNEHÅLL

Del 1

Styrelsens, nämndernas och bolagens sammanfattning, åtaganden och budget

Kommunstyrelsens ordförande har ordet	6
Kommunens strategiska mål	8
Resultatbudget	12
Kassaflödesanalys	13
Balansbudget	14
Investeringsbudget	15
Driftsbudget	16
Nämndernas ramar	17
Ekonomiska planeringsförutsättningar	18

Del 2

Kommunplan 2010, budget

Omvärldsanalys och planeringsförutsättningar	22
Kommunstyrelsen	26
Överförmyndarnämnden	35
Valnämnden	36
Räddningstjänsten	37
Barn- och utbildningsnämnden	40
Socialnämnden	46
Byggnadsnämnden	52
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	56
Tekniknämnden	60
Kulturnämnden	64
Moravatten AB	70
Morastrand AB	74
Moraparken AB	76
Ekonomisk ordlista	79

Del 1

Kommunplan 2010, budget

Kommunstyrelsens ordförande
Peter Helander (C)

KOMMUNSTYRELSENS ORDFÖRANDE HAR ORDET

Kan man ha en vision för en plats?

Vad är det som driver utveckling av en plats? Vad är det egentligen som avgör vilka satsningar som ska göras, både centralt och av privata initiativ? Hur kommer det sig att

vissa platser tycks pulsera, leva och dra till sig människor som bidrar till att skapa nya möjligheter? Vad är det för något, det där som känns i luften när du promenerar genom staden, det där som kan anas i varje beslut och i skymtas i blicken på de människor som berättar om platsen? Kanske har det att göra med att det finns en gemensam vision. Att det finns en riktning och en rörelse som ständigt leder framåt. Visionen blir till en lockelse, den kreerar i sig nya tankar och idéer hos människor som vill och kan bidra. Den skapar en känsla som är lätt att ta till sig och göra till sin egen. Det leder ofrånkomligt till utveckling och framtidstro. Vi i Mora tror att det är så. Men vem är bärare av en vision för en plats? Kan en enskild person vara den som med glöd i blicken sätter ord och känslor på visionen? Eller uppstår den mitt ibland människorna och börjar leva av sig själv? Det kanske är lite olika. I Mora har vi upptäckt att något händer, något som har pågått länge, som blir allt tydligare. Rörelsen är redan igång, vi har tittat framåt för att se vartåt det leder. Och där, någonstans i framtiden med rötterna fast förankrade i historien, kan vi se den tydligt. Visionen för Mora.

Vilka människor trivs i Mora?

En plats är utan människorna, bara just en plats. Den kan ju vara vacker, otillgänglig, bördig, karg eller fantastisk. Men den är fortfarande bara en plats. Det är när platsen befolkas av människor som den får själ och karaktär. Det är när människor skapar och bygger som utveckling börjar ske. Vilka människor söker sig till Mora? Vi

vet det. Vi träffar dem varje dag. Det är sådana människor som befolkar Mora idag. Det är de som tar Mora in i framtiden. Det är de som tar ut riktningen, som med tanke och handling skapar en miljö och atmosfär som lockar likasinnade. Det är så den börjar. Resan mot framtiden. Vår resa började för länge sedan. De här människorna har funnits här i sekler. Det är tack vare dem som Mora är vad vi är idag. Och det är tack vare dem som vi ser den så tydligt visionen.

Man skulle kunna tro att det här är en generationsfråga. Det är det inte. Det handlar om en inställning till livet, omvärlden, närområdet och tillvaron. Mora befolkas och besöks sedan generationer tillbaka av människor som uppskattar det ärliga och äkta i alla sammanhang. Sport och friluftsliv spelar en stor roll liksom det faktum att kvaliteten är viktig in i minsta detalj, på tallriken, i hantverket, både på arbetet och på fritiden.

Det blir långsiktigt och det blir hållbart. Och det skapar många möjligheter både nu och eftersom vi talar om visionen i framtiden. Reflektera en stund över frågan om vad som händer när de här människorna får möjlighet att själva forma platsen där de lever. Vilka nya tankar uppstår, vilka nya tag tas och vilka gamla traditioner förvaltas med nya och spännande ambitioner?

Platsen!

Vi är omgivna av de bästa cykellederna, skidspåren, vandringslederna, kanotvattnen, klätterklipporna, skridskoisarna och ett stenkast från hela Dalarnas fantastiska fjällvärld. Ett litet pulserande centrum med stor fokus på design, matkultur och mode. Mitt i ett område som i decennier har utvecklats med natur- och friluftaktiviteter har Moraborna skapat och utvecklat en kultur som bejakar friluftslivet med samma passion och glädje som man njuter av konst, god mat och bra design.

Småskalighet och entreprenörskap ställs i skarp kontrast mot det stora i världens största skidtävling. Grannskapet med tryggheten där alla känner alla likaledes i kontrast med hundratusentals besökare varje år. Hur påverkas en stad av alla dessa besökare? Hur påverkas den av att ha naturen inpå knuten? Märker man det på caféerna? I utbudet av ungdomsaktiviteter och föreningsliv? På de influenser som påverkar utbudet i butikerna. Kan det anas i invånarnas attityd och inställning? Ja – det kan det absolut. I takt med att nya tillfällen fångas och möjligheter nyttjas så utvecklas också hela platsen.

Mora ligger bra till!

KOMMUNENS STRATEGISKA MÅL

Vår Vision: Mora för utveckling

Centerpartiet och Socialdemokraterna i Mora fortsätter att verka i en koalition med en stark majoritet i Moras kommunfullmäktige. Denna samverkan bygger på en gemensam plattform och utgör grunden för en politisk stabilitet och långsiktig utveckling för Mora. Mora är del av och drivkraft i en mycket attraktiv turist/upplevelseregion vilket ger oss förutsättningar och möjligheter som vi samverkande partier ska ta tillvara och utveckla. Det ska ske genom en rad insatser på olika

områden för att främja en fortsatt tillväxt som ger en förstärkning av sysselsättningsläget. Utan tillväxt kan vi inte behålla den välfärd vi har idag och än mindre utveckla den.

Övergripande strategiskt mål:
21.000 invånare 2010

Målområden	Strategiskt mål
1. Bo och leva i Mora	Mora arbetsmarknad har rätt kompetens <u>Prioriterat mål 2010</u> Kompetensrådet, gemensamt med Orsa och Älvdalen, klarlägger näringslivets framtida kompetensbehov. Teknikcollege, vård- och omsorgscollege och besöksnäringsskolor är införligade och utvecklas.
	God tillgänglighet inom barnomsorgen <u>Prioriterade mål 2010</u> En ny förskolelokal ersätter de befintliga lokalerna på Sollerön. Utmelandskolans ombyggnad medför en utökning till sex förskoleavdelningar.
	Barn och elever i behov av särskilt stöd skall vara prioriterade <u>Prioriterat mål 2010</u> Åtgärdsprogram utarbetas för alla elever som behöver det. En ungdomsbrandkår startas.

Tydliggjord kvalitet i skolan Prioriterat 2010

En med Orsa och Älvdalens kommuner gemensam organisation för gymnasieskolan förbereds.
Grundskoleverksamheten struktureras om för att öka kvalitén samt för att bli mera kostnadseffektiv.
Kompetenshöjande åtgärder genomförs.
Skolinspektionens iakttagelser beaktas.

En trygg och värdig äldreomsorg Prioriterat 2010

Särskilda boendet på Strömsgårdarna byggs ut.

Minskat drogmissbruk bland unga Prioriterat 2010

Alla skolor genomför drogförebyggande insatser.

Folkhälsa och sociala omsorger Prioriterat 2010

Alla insatser utformas med hänsyn till brukarnas integritet och önskemål.
Insatser för barn och ungdomar erbjuds i första hand på hemmaplan.
Projektet ”arbete och utveckling” bidrar till att motverka utanförskap och möjliggör ett självständigt liv.

Rikt och varierat kultur- och föreningsliv Prioriterat 2010

Ett kulturhus för unga etableras i ”Rosa huset” på Strandenområdet.
I samverkan med föreningslivet utreds och planeras nya fritidsanläggningar på Prästholmen.

Kommunens åtaganden gentemot medborgarna ska vara tydliga Prioriterat 2010

Servicedeklarationer som beskriver vad medborgarna kan förvänta sig av kommunens tjänster införs.
Kommunen redovisar årligen resultaten i jämförelseprojekt.
Webbsidan mora.se utvecklas som informations- och kontaktyta mot kommunens medborgare.
Dialogerna mellan medborgarna och ansvariga politiker om vad vi alla tillsammans kan göra för att utveckla Mora kommun fördjupas.
Ett försök med en brukarstyrelse med föräldra-/elevmajoritet prövas på en skola.

2. Infrastruktur**En företagsvänlig kommun**Prioriterat 2010

Betydelsen av Moras strategiska läge vid Siljan och som port mot Norra Dalarnas turistnäring framhävs.

Forum Mora (en dörr in) vidareutvecklas.

Ett näringslivsprogram utarbetas.

Kontakten med näringslivet utvecklas bl.a. genom näringslivsrådet, kompetensrådet, företagsbesök, företagsfrukostar, företagsträffar och Forum Mora.

En levande landsbygd

Utvecklingen i byarna utanför Mora har under lång tid präglats av stagnation. Möjligheterna till sysselsättning minskar och därmed har också antalet boendet minskat. Detta har i sin tur medfört ett minskat underlag för skolor, butiker mm. Nu har också bensinmackar börjat avvecklas och därmed ytterligare ett hot mot byarnas överlevnad. Mora kommun har redan påbörjat ett arbete tillsammans med byarna för att stödja de offentliga och privata verksamheter som finns kvar. En kommunal upphandling av livsmedel har genomförts i Venjan för att öka den lokala butikens överlevnadsmöjligheter.

Prioriterat 2010

Byarnas förutsättningar för att bidra till Moras tillväxt beskrivs i ett nytt landsbygdsprogram.

Mora skall vara knutpunkt och motor för handel, industri, besöksnäring och utbildning i regionen Prioriterat 2010

Moras betydelse som knutpunkt för buss-, tåg och flygresenärer till de stora turistmålen i norra Dalarna skall vara etablerad.

Ett nytt resecentrum planeras i samverkan med Banverket.

Vägverket och Mora kommun startar arbetet med att förbättra genomfarten i Mora.

En utveckling av handelsområdet i Noret genomförs samtidigt som trivseln i centrala Mora lyfts fram genom ett gestaltungsprogram.

Mora har byggbar mark för bostäder, handel, industri och andra företag Prioriterat 2010

En utveckling av handelsområdet i Noret genomförs.

En detaljplan för bostäder i området ”Noret norra” utarbetas.

Ny mark för industriändamål tas fram.

3. Ekonomi**God ekonomisk hushållning**Prioriterat 2010

Årets resultat ska uppgå till 3 % av skatteintäkter och statsbidrag varav 1 % ska öronmärkas för kommande pensionsåtaganden.

Kommunens låneskuld skall i balansräkningen vara högst 9 000 kr/innevånare.

Den skattefinansierade verksamhetens nettoinvesteringar skall över tid vara självfinansierade.

Miljömedvetenhet i Morakoncernen Prioriterat 2010

Mora utvecklas mot att bli en uthållig kommun (Sustainable City).

En ny ÄVC (ÅterVinningsCentral) tas i bruk.

En distributionscentral som medger samordnade varuleveranser etableras för att minska antalet transporter och underlätta för lokala leverantörer att lämna anbud.

Landstinget och Mora kommun startar ett gemensamt kök i Mora för att leverera lokalt lagad mat.

Vara en attraktiv arbetsgivare Prioriterat 2010

Ledarskapet stärks ytterligare på alla nivåer.

Framtida kompetensbehov identifieras.

Omställningsåtgärder används för att säkerställa kompetensen i kommunen.

RESULTATBUDGET

	Bokslut 2008	Prognos 2009	Budget 2010	Plan 2011	Plan 2012
Verksamheternas netto	-850 638	-881 836	-894 234	-905 064	-931 261
Avskrivningar	-35 037	-37 000	-42 000	-47 000	-52 000
VERKSAMHETENS NETTOKOSTNADER	-885 675	-918 836	-936 239	-952 064	-983 261
Skatteintäkter	741 783	740 485	737 147	751 836	777 398
Generella statsbidrag och utjämning	190 577	197 056	229 597	216 133	216 774
Finansiella intäkter	23 027	4 500	500	500	500
Finansiella kostnader	-13 015	-5 500	-2 700	-3 900	-5 800
ÅRETS RESULTAT	56 697	17 705	28 310	12 506	5 611
Därav till pensioner	-38 000	-19 000	-6 000	-6 000	-6 000
ÅRETS RESULTAT	18 697	-1 295	22 310	6 506	- 389

KASSAFLÖDESANALYS (tkr)

	Bokslut 2008	Prognos 2009	Budget 2010	Plan 2011	Plan 2012
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN					
Periodens resultat	56 697	17 705	28 310	12 506	5 611
Justering för av- och nedskrivningar	35037	37 000	42 000	47 000	52 000
Justering för gjorda avsättningar	1917	3 000	3 000	3 100	3 200
Justering för övriga ej likviditetspåverkande poster	-10753	700	750	800	850
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital	82 898	58 405	74 060	63 406	61 661
Förändring rörelsekapital	30706	25 000	-6 000	-25 000	
Kassaflöde från den löpande verksamheten	113 604	83 405	68 060	38 406	61 661
INVESTERINGSVERKSAMHETEN					
Investering i materiella anläggningstillgångar	-64 641	-70 000	-90 000	-90 000	-90 000
Försäljning av materiella anläggningstillgångar	47 000				
Investering i finansiella anläggningstillgångar	-28 928	-10 000			
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar	17 600				
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-28 969	-80 000	-90 000	-90 000	-90 000
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN					
Nyupptagna lån	50 000			35 000	25 000
Amortering av långfristiga skulder	-83 000	- 25 000			
Minskning av långfristiga fordringar	460	400	500	400	400
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	-32 540	- 24 600	500	35 400	25 400
ÅRETS KASSAFLÖDE	52 095	- 21 195	-21 440	-16 194	-2 939

BALANSBUDGET (tkr)

	Bokslut 2008	Prognos 2009	Budget 2010	Plan 2011	Plan 2012
TILLGÅNGAR					
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar, materiella och finansiella	533 136	566 136	614 136	657 136	695 136
Övr aktier, andelar, grundfondskapital	120 145	129 475	129 745	129 345	128 945
Långfristig fordran	21 080	20 470	20 100	19 700	19 300
Summa anläggningstillgångar	674 361	716 081	763 981	806 181	843 381
OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR					
Kortfristiga fordringar	57 088	59 185	58 785	59 185	59 585
Likvida medel	76 249	55 054	33 614	17 420	14 481
Summa omsättningstillgångar	133 337	114 239	92 399	76 605	74 066
SUMMA TILLGÅNGAR	807 698	830 320	856 380	882 786	917 447
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
EGET KAPITAL	530 802	548 507	576 817	589 323	594 934
<i>därav årets resultat</i>	<i>56 697</i>	<i>17 705</i>	<i>28 310</i>	<i>12 506</i>	<i>5 611</i>
AVSÄTTNINGAR					
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	27 442	30 442	33 442	36 542	39 742
SKULDER					
Långfristiga skulder	95 000	70 000	70 000	105 000	130 000
Kortfristiga skulder	154 454	181 371	176 121	151 921	152 771
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	807 698	830 320	856 380	882 786	917 477

INVESTERINGSBUDGET (tkr)

	Budget 2009	Budget 2010	Plan 2011	Plan 2012
BUDGETRAM FÖR INVESTERINGAR	87 000	90 000	90 000	90 000
Kommunfullmäktige beslutar om ramanslag enligt ovan och kommunstyrelsen kommer därefter att föreslå vilka strategiska investeringar som ska prioriteras inom beslutad ram.				
FASTIGHETSINVESTERINGAR, STRATEGISKA				
Barn- och utbildningsnämnden	32 500	29 000	8 000	28 000
Kulturnämnden		7 000	0	0
Kommunstyrelsen/Räddningstjänsten	5 000	4 000	26 000	53 000
Summa strategiska fastighetsinvesteringar	37 500	30 000	40 000	81 000
INFRASTRUKTUR, EXPLOATERING, RENHÅLLNING MM				
Tekniska nämnden	28 800	42 900	32 900	26 900
Summa infrastruktur, expl, renhållning mm	28 800	42 900	32 900	26 900
INVENTARIER, FORDON M.M.				
Samtliga nämnder	15 460	11 400	11 400	11 400
Summa inventarier, fordon mm	15 460	11 400	11 400	11 400

DRIFTSBUDGET (tkr)

	Prognos År 2009	Budget År 2010	Plan År 2011	Plan År 2012
Skatteintäkter	765 729	737 147	751 836	777 398
Inkomstutjämningsbidrag/avgift	161 611	163 101	166 346	172 034
Kostnadsutjämningsbidrag/avgift	-11 342	-12 238	-12 317	-12 389
Regleringsbidrag/avgift	-9 864	5 229	5 311	201
Strukturbidrag	2 256	2 269	2 284	2 297
Införandebidrag	3 304	790	0	0
LSS-utjämningsbidrag/avgift	17 587	20 869	21 005	21 127
Preliminär kommunal fastighetsavgift	33 504	33 504	33 504	33 504
Tillfälligt konjunkturstöd		19 700		
Slutavräkningar	<u>- 25 244</u>	<u>- 3 627</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Summa skatter och statsbidrag	937 541	966 744	967 969	994 172
Finansiella intäkter	4 500	500	500	500
Finansiella kostnader	-5 500	-2 700	-3 900	-5 800
Strukturåtgärder	-8 000	-11 000	-11 000	-11 000
Avskrivningar	-37 000	-42 000	-47 000	-52 000
Kapitalkostnader	65 700	65 300	73 000	79 000
Planeringsreserv	0	-6 610	-6 610	-7 000
Lönereserv	0	0	0	0
Personalomkostnad	190 050	186 000	189 000	195 000
Arbetsgivaravgift	-153 300	-155 000	-157 000	-162 000
Förändring pensionsavsättning	-3 000	-3 000	-3 100	-3 200
Årets intjänade, individuellt avs	-27 000	-26 000	-27 500	-29 000
Pensionsutbetalningar	-19 000	-20 000	-21 500	-23 000
Summa övriga poster	7 450	-14 510	-15 110	-18 500
Summa	944 991	952 234	952 859	975 672

NÄMNDERNAS RAMAR

	Prognos 2009	Budget 2010	Plan 2011	Plan 2012
Nämndernas nettokostnadsramar				
- Revisorerna	-832	-845	-858	-883
- Kommunstyrelsen	-71 270	-80 359	- 81 432	-83 612
- Valnämnden	- 160	- 162	- 165	- 170
- Överförmyndarnämnden	- 1 415	- 1 436	- 1 458	- 1 501
- Räddningstjänsten	-14 801	-16 594	-16 819	-17 277
- Byggnadsnämnden	-6 333	-7 165	-7 261	-7 457
- Tekniska nämnden	-56 903	-52 734	-53 600	-55 359
- Kulturnämnden	-24 343	-25 459	-25 830	-26 583
- Miljö o hälsoskyddsnämnden	-3 103	-3 260	-3 307	-3 403
- Barn- och utbildningsnämnden	-316 938	-365 959	-361 945	-365 044
- Socialnämnden	-365 488	-365 554	-375 582	-390 675
- Kapitalkostnader	-65 700	-4 397	-12 097	-18 097
Summa nämnder	-927 286	-923 924	-940 354	-970 061
RESULTAT	17 705	28 310	12 506	5 611

EKONOMISKA PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR FÖR PLANERINGSPERIODEN

Omvärldsfaktorer

Inför denna planperiod har de ekonomiska förutsättningarna drastiskt förändrats. Den ekonomiska krisen som började i USA med en finanskris har spridit sig till en global lågkonjunktur som bedöms bli djup och utdragen. Nittio procent av världsekonomin har befunnit sig i recession, det vill säga ett läge där BNP och världshandeln sjunker samtidigt som arbetslösheten stiger. Under hösten har det kommit signaler om att botten nu är nådd, men att återhämtningen kommer att ta tid. I och med att Sverige är exportberoende så drabbas landet också hårt. Under 2010 förväntas det bli en global tillväxt där Kina kommer att vara ledande.

Bedömningarna för den svenska ekonomin är att BNP minskar med 5,2 procent under 2009 men att utvecklingen förväntas bli svagt positiv för 2010. Sysselsättningen faller kraftigt 2009 och arbetslösheten kulminerar 2011. Det innebär att det blir en mycket svag utveckling av kommunernas skatteintäkter under de närmaste åren.

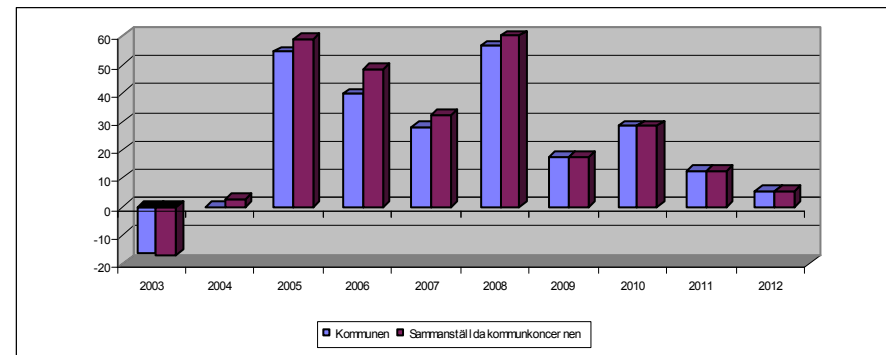
Prognoser för skatteunderlagets förändring i procent totalt för riket åren 2009 – 2012:

	<u>2009</u>	<u>2010</u>	<u>2011</u>	<u>2012</u>
Regeringen, april -09	0,6	0,6	2,0	3,1
SKL, april -09	0,8	1,1	2,5	3,7
SKL, okt - 09	0,8	0,4	2,5	3,4

Sveriges Kommuner och Landstings prognos är mer positiv än regeringens prognos.

Kommunens förutsättningar

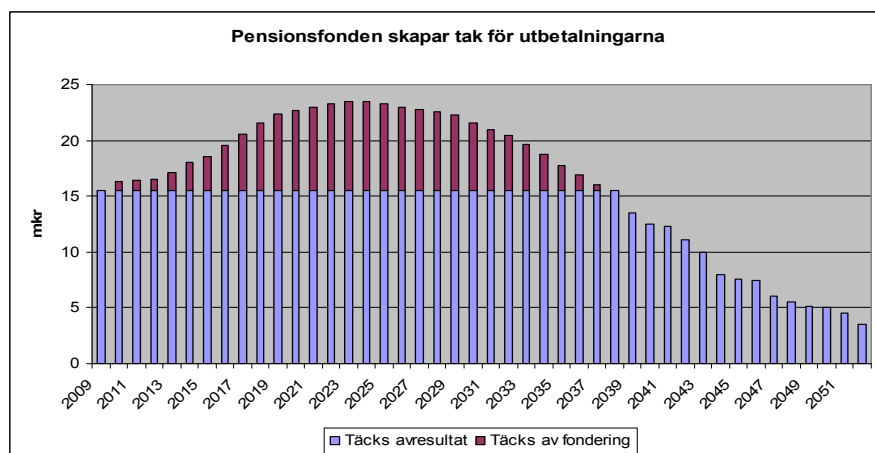
Mora kommun har en rad år med goda resultat som innebär att soliditeten har stärkts och medel har kunnat öronmärkas för pensioner intjänade för 1998. Vi går nu in i en period med svagare resultat. Resultat åren 2003 – 2008 samt prognos 2009 och budget 2010 -2012 i mkr:

Finansieringen av pensionsskulden som intjänades för 1998 har tidigare byggts på antagandet om en ständig tillväxt och möjligheten att finansiera dessa pensioner via kommunalskatten. Dagens situation ser väsentligt annorlunda ut med en svag tillväxt och ökande behov av kommunal service, samtidigt som pensionsutbetalningar från intjänande före 1998 ytterligare belastar utrymmet för kommunal verksamhet. Därför har Mora kommun i ett antal år öronmärkt delar av resultatet för att kunna använda under de år när utbetalningarna är som störst och det kan bli svårt att klara balanskravet, totalt 77 mkr. Sedan år 2000 har avsättningar skett till en pensionsfond för att möta kommande utbetalningar. Den uppgår till drygt 90 mkr. En analys av pensionsskulden och pensionsfonden visar att kommunens fonderade medel kan täcka den påfrestning på likviditeten som utbetalningen av pensionerna kommer att innebära under de år den kulminerar.

Utifrån analysen av pensionsskulden har nivån på den del som i resultatet ska öronmärkas i det egna kapitalet minskats till en nivå som ”kapar” toppen på

pensionsskulden. För de närmaste åren är målet att öronmärka 6 mkr årligen, utöver resultatnivån på två procent av skatteintäkter och statsbidrag. I budget och plan för perioden klaras inte det målet fullt ut.

Planeringsförutsättningar och ramjusteringar

För samtliga nämnder har 2010 års budgetram räknats upp med 1,5 procent, för 2011 med 1,5 procent och för 2012 med 3 procent.

Nivån på den del i resultatet som ska användas som reserv för pensioner sänks från 19 mkr till 6 mkr årligen. Det motsvarar bättre behovet av utjämning över åren då det redan i resultatet ingår kostnader för utbetalningar med 20 mkr för 2010.

I årets budgetprocess har delvis en ny resursfördelningsmodell använts. Den nya resursfördelningsmodellen är tänkt att på ett bättre sätt fånga upp förändringar i efterfrågan på kommunal service utifrån förändringar i demografin. De verksamheter där det finns en klar koppling mellan antal invånare i olika åldersgrupper i kommunen och behovet av kommunal service har valts ut i ett första steg. Verksamheterna är förskola, grundskola, gymnasium samt äldreomsorg i eget och särskilt boende. Konsekvenserna av resursfördelningsmodellen blir att Socialnämnden får en utökad ram under

planeringsperioden på grund av ett ökat antal äldre samtidigt som Barn- och utbildningsnämnden får minskad ram på grund av minskat antal invånare i gymnasieålder, åldersgruppen 16 – 18 år. Beräkningen bygger på en prognos över befolkningsförändringen som grundar sig på siffror från SCB i maj 2008. Avstämning av prognosen mot verklig förändring kommer att ske längre fram för att kunna justeras i modellen.

De extra medel som regeringen kompenserat kommunerna med för införande av barnomsorgspeng, allmän förskola för 3-åringar samt nationella ämnesprov i grundskolan, har tillförts Barn- och utbildningsnämndens budgetram.

Kommunstyrelsen har tillförts medel för satsningar på infrastruktur till kollektivtrafiken och flygtrafiken, totalt 1,9 mkr i ökad budgetram.

Socialnämnden får utökad ram med 1,5 mkr för behov av ett nytt gruppboende under 2011. Om Socialnämndens utgifter för försörjningsstöd under år 2010 överstiger 5 miljoner kronor kommer detta att diskuteras i särskild ordning och finansieras genom utnyttjande av de medel som är reserverade i kommunplanen för strukturåtgärder. Strukturmedlen ska användas för tillfälliga åtgärder och är därför ej ramhöjande.

En av de åtgärder som arbetet med kompetensförsörjningen utmynnat i är strävan att åstadkomma övergångsåtgärder för personal som endast har en kort tid kvar till ordinarie pensionsavgång. Övergångsåtgärderna är inte en generell lösning för all personal i det aktuella åldersskiktet, utan kommer att diskuteras i särskild ordning och finansieras genom utnyttjande av de pengar som är reserverade i kommunplanen för strukturåtgärder. Finansieringen är därmed inte ramhöjande.

Under 2010 införs internhyra. Syftet med att införa internhyra är att skapa en bättre kostnadskontroll och incitament för att optimera lokalutnyttjandet i kommunens verksamheter. Det innebär även en förenkling jämfört med tidigare system med fördelning av kapitaltjänstkostnader. Internhyran har beräknats och lagts ut till respektive nämnd i ramen för 2010. Systemet med internhyra beräknas vara kostnadsneutralt för nämnderna vid införandet. Samtidigt har nämndernas ramar tillförts kapitaltjänstkostnader för inventarier. Därmed inkluderar nämndernas ramar samtliga kostnader.

Nämndernas nettokostnadsramar förändras enligt följande mellan åren (utgångsläge 2009, kapitaltjänstkostnader i egen tabell):

Belopp tkr	2010	2011	2012
Uppräkning av ramar 1,5 %	12 739	12 845	
Uppräkning av ramar 3 %			25 880
BUN demografiförändring	-7 887	-9 227	-6 226
BUN barnomsorgspeng	484		
BUN allmän förskola	484	484	
BUN nationella ämnesprov	121		
SOC demografiförändring	1 582	3 121	4 024
SOC ny gruppbostad		1 500	
KS infrastruktur	1 900		
KS arbetsmarknads- o handikappfrågor	673		
SOC arbetsmarknads- o handikappfrågor	-673		
Kulturn minskat bidrag Musik v Siljan	- 220		
Kulturn bidrag Vinterfest	250		
KS IT-support	1 200		
BUN IT-support	- 1 200		
S:a ramjustering	9 453	8 723	23 678

SOC försörjningsstöd utöver nivå 5 mkr, strukturmedel	2 500	2 500	

Om Socialnämndens utgifter för försörjningsstöd under år 2010 överstiger 5 miljoner kronor kommer detta att diskuteras i särskild ordning och finansieras genom utnyttjande av de medel som är reserverade i Kommunplanen för strukturåtgärder.

Lönelots, justering från lönekartläggning	1 000	2 000	2000

Lönelots kartläggning, blir ramhöjande till de nämnder där justering sker.

Införande av internhyra medför att driftkostnader från tekniska nämnden har överförts till respektive nämnd och motsvarande kapitaltjänstkostnader överförts från finansförvaltningen. Kapitaltjänstkostnader för infrastruktur och inventarier har samtidigt fördelats (tkr):

Belopp tkr	Internhyra	Inventarier kapitalk.	Infrastrukt. kapitalk.	Summa ramjust.
Kommunstyrelsen	2 334	2 263	1 700	6 297
Räddningstjänsten	381	1 190		1 571
Byggnadsnämnden	607	130		737
Tekniska nämnden	-15 423	1 200	9 200	-5 023
Kulturnämnden	495	210		705
Miljö- och hälsoskydd		110		110
Barn- och utbildn.	44 343	6 400		50 743
Socialnämnden	2 563	3 200		5 763
Kapitalkostnader	-35 300	-14 703	- 10 900	-60 903
S:a Ramjustering	0	0	0	0

Justeringen har lagts med lika stora belopp för alla tre åren men i budgetprocessen för varje enskilt år kommer hyresnivåerna att ses över.

Del 2

Styrelsens, nämndernas och bolagens sammanfattning, åtaganden och budget

Kommundirektör Tord Karlsson

OMVÄRLDSANALYS

Världsekonomin har gått tillbaka rejält efter några år med en stark tillväxt och konsekvenserna för den svenska ekonomin är tydliga, bland annat i industrins ordergångar, så också i Mora. Troligen kommer tillbakagången att fortsätta in i en lugnare fas resten av året, men botten i lågkonjunkturen förväntas inte nås förrän år 2012. För att stimulera efterfrågan på marknaden och motverka deflation har räntan sänkts i flera

steg och är nu nära noll. Höjningar av räntan är inte att vänta förrän inflationen börjar ta fart igen som en effekt av en återhämtning av ekonomin.

Sysselsättningsgraden är snabbt sjunkande och flera samhällssektorer har ställts inför ökade svårigheter. Det gäller framförallt industrin, där många företag har mycket låga ordergångar. Detta ger återverkningar på flera andra av näringslivets sektorer samt på den offentliga sektorn när skatteunderlagen minskar. Att vi kommit in i ett skede med lägre ekonomisk tillväxt innebär därför att kommunernas ekonomi fått svårare villkor, i synnerhet de kommuner som inte har lyckats att få sin ekonomi i balans under de gynnsamma åren 2005, 2006 och 2007. Sysselsättningen ökar inte längre utan minskar, vilket gör att skatteintäkterna nu är mindre än kostnadsökningarna. Kostnaderna kan således inte tillåtas att öka ytterligare, utan de senaste årens trend måste brytas.

Staten har hittills inte velat kompensera kommunerna för de minskade intäkterna, utan kommunerna får finansiera sina verksamheter genom t ex höjda taxor, effektiviseringar och prioriteringar i verksamheterna. Små kommuner utanför storstadsregioner är speciellt utsatta, då man ofta har en ogynnsam befolkningsstruktur och en skattenivå som inte medger några inkomstförstärkande höjningar även om det skulle vara politiskt möjligt i övrigt.

Vi är således inne i en period som innebär stora utmaningar för kommunerna. Anspråken på insatser inom äldreomsorgen ökar kraftigt. Detta kompenseras till viss del av att skolans elever blir färre, men det leder i stället till ett behov av omstruktureringar. Stora grupper av anställda kommer att gå i pension. Samtidigt som pensionsåtagandet mot dem skall infrias behöver vi ersättningsrekrytera i konkurrens med övriga näringslivssektorer. Förutom de ekonomiska påfrestningar det innebär i form av höjda kostnader för arbetskraft inom våra personalintensiva verksamheter måste vi även se till att bli en attraktivare arbetsgivare. Detta är på många sätt viktigt för att vi ska kunna locka till oss både människor med arbetslivserfarenhet och ungdomar. Infrastrukturella satsningar kan också komma att bli en lokal kommunal angelägenhet i ökad omfattning och kräva investeringar av olika slag.

Mora kommun måste som alla andra se till att ekonomi och verksamhet går ihop både nu och på längre sikt. Vi måste också ha en ide om hur verksamheten ska vara och bedrivas samt en vision som uttrycker ett önskat tillstånd som vi vill uppnå. Därtill behöver vi staka ut vägen genom att sätta upp mål som styr verksamheten i önskad riktning och takt. Från och med 2008 använder kommunkoncernen ett webbaserat planerings- och styrsystem, Mora Plus IT. Den främsta anledningen är att skapa en tydligare koppling mellan upprättade politiska mål och den verksamhet som sker i kommunen.

Användningen av ett webbaserat system gör det även lättare för medborgare, politiker och tjänstemän att förstå helheten med all kommunal verksamhet och vilken plats och betydelse den egna verksamheten har i denna. Planeringssystemet gör på ett tydligare sätt klart för alla i kommunen vilka områden som är prioriterade. Ett vanligt problem som både förtroendevalda och tjänstemän ställs inför är att de flesta idéer som presenteras är bra, men att vi inte har resurser att genomföra dem alla. Planeringssystemet förenklar prioriteringen mellan förslagen. All verksamhetsplanering och även uppföljningen kommer därför att ske i det nya systemet. Systemet utvärderas kontinuerligt och vidareutvecklas för att överensstämma med verksamheternas behov av stöd.

Under de kommande åren har kommunen stora investeringar inplanerade. Under lång tid har verksamheternas drift prioriterats högre än underhåll, vilket innebär att nu måste även en del av det löpande underhållet bokföras som investering. Alla typer av investeringar som görs i kommunen innebär ökade kostnader, dels för uppbokningen av det nödvändiga kapitalet, dels för drift och underhåll. Kostnader för lokaler och övriga investeringar skall därför bli tydligare i verksamheternas budget. Ett nytt internhyressystem planeras att vara infört den 1 januari 2010.

PLANERINGS- FÖRUTSÄTTNINGAR

Trots den politiska ambitionen att invånarantalet skall öka successivt till 21 000 invånare år 2010 ligger antalet på ca 20 100 och förväntas göra det ytterligare något år. Antalet barn i skolverksamheten har dock minskat de senaste 12 åren och kommer att göra det ytterligare två till tre år, samtidigt som andelen äldre i befolkningen ökar något. Dessa ändringar i Moras demografi ställer krav på omprioriteringar i resurstilldelningen till nämnderna och på därtill kopplade effektiviseringar av verksamheterna för att kommunens ekonomi skall vara i balans. De närmaste åren kommer pensionsavgångarna i kommunens förvaltningar att öka. Rekryteringen av ersättare förväntas bli försvårad av en minskad tillgång på arbetskraft på arbetsmarknaden. Underskottet på kompetent arbetskraft som förutsågs redan i början av seklet börjar nu bli påtaglig. Utvecklingsfrågornas betydelse har ökat och det blir en utmaning att vidmakthålla en hög nivå på dessa i den krympande ekonomi som blivit följd av lågkonjunkturen. Det är dock viktigt att inte förlora framtidstron i lågkonjunkturen. Alla tidigare lågkonjunkturer har följts av en högkonjunktur. Denna gång är det dock kommunledningens förhoppning att den kommande tillväxten kommer att ske på ett sätt som inte tär på vår livsmiljö som tidigare skett. För kommunen innebär det att viktiga satsningar och investeringar för

framtiden skall fullföljas. Ett av de största åtaganden som görs kommande år är att inrikta kommunen mot att bli en "Uthållig kommun". Det innebär på sikt en omställning av all kommunal verksamhet till att vara långsiktigt hållbar och det kommer att utsätta våra invanda förhållningssätt för provocerande utmaningar.

Det kommande året kommer att präglas av lågkonjunkturen. Skatteunderlaget har tillsammans med övriga inkomster minskat och det gör att alla måste pröva relevansen i de verksamheter som pågår samt göra stora ansträngningar för att öka kostnadseffektiviteten de verksamheter som fortsätter. Det är sannolikt angeläget att de centrala planeringsresurserna i kommunen kan avlasta förvaltningarna så att dessa kan fortsätta fokusera på sin kärnverksamhet. Förvaltningarna bör även ges ett bättre stöd än tidigare i respektive utvecklingsplanering, bland annat för att de skall samordnas bättre. Den begynnande bristen på kompetent arbetskraft både i kommunens organisation och på arbetsmarknaden i övrigt understryker behovet av att sådan flyttar in till kommunen. Det är inte troligt att en sådan inflyttning kan ske i någon större utsträckning från andra regioner i Sverige, vilka i regel har samma problem att brottas med. Det är sannolikt mera angeläget att på kommunal nivå överväga konkreta åtgärder för att uppmuntra arbetskraftinvandring från andra länder, även utanför Europa. Kommunledningen prioriterar

utvecklingen av genomfarten (E45), ett nytt resecentrum, Norets handelsområde samt en ny räddningsstation bland de infrastrukturella åtgärder som är nödvändiga. De är åtgärder som bland annat genomförs för att uppnå de strategiska målen för Mora kommuns infrastruktur som kommunfullmäktige fastställt. Det är prioriterat att näringslivet uppfattar kommunen som företagsvänlig och att kommunen utvecklar de områden som medverkar till att Mora kan vara en knutpunkt och motor för handel, industri, besöksnäring och utbildning i regionen. Åtgärder som syftar till säkra uppnåendet av dessa mål genomförs, samtidigt som de gör att belastningen på miljön bedöms minska, genom att trafikbelastningen i Mora sänks. Satsningen på chefskollektivets ledarskap fortsätter på alla nivåer och i flera olika former. Kompetensförsörjningen, både i den kommunala verksamheten och i kommunens näringsliv är prioriterad verksamhet de närmaste åren, en satsning som bland annat syftar till att på längre sikt upprätthålla en kontinuitet i kommunens samlade kompetens. En av de åtgärder detta arbete utmynnat i är strävan att åstadkomma övergångsåtgärder för personal som endast har en kort tid kvar till ordinarie pensionsavgång. Övergångsåtgärderna är inte en generell lösning för all personal i det aktuella åldersskiktet, utan kommer att diskuteras i särskild ordning och finansieras genom utnyttjande av de pengar som är reserverade i kommunplanen för strukturåtgärder.

Finansieringen är därmed inte ramhöjande. Projektet Lönelots syftar till att identifiera osakliga skillnader i lönestrukturerna och har avslutats under år 2009. De identifierade skillnader som bedöms behöva åtgärdas kommer att påverka lönesatsningarna under åren 2010-2012. Finansieringen av åtgärder under år 2010 som följer av Lönelots finansieras genom utnyttjande av de pengar som reserverats i kommunplanen som planeringsreserv. Inom Socialnämndens ansvarsområde har kostnaderna för försörjningsstöd ökat under 2009 och det är troligt att de ökar ytterligare under 2010, som en följd av den rådande lågkonjunkturen och de förändringar som görs i socialförsäkrings-systemet. Om socialnämndens utgifter för försörjningsstöd under år 2010 överstiger 5 mkr kommer detta att diskuteras i särskild ordning och finansieras genom utnyttjande av de pengar som är reserverade i kommunplanen för strukturåtgärder. Finansieringen är därmed inte ramhöjande. Ett sätt att effektivisera verksamheten är att bedriva den i samverkan med andra och att på det sättet ta mesta möjliga vara på medarbetarnas kompetens. Strävan mot en fördjupad sådan samverkan med våra grannkommuner fortsätter inom flera verksamheter, såsom gymnasieskolan, löneadministrationen, VA/renhållning, IT, stadsarkitektkontoren och kulturen. Den politiska viljan med en sådan samverkan har fastställts i likalydande beslut av respektive Kommunstyrelserna i Orsa, Älvdalen och Mora.

KOMMUNSTYRELSEN

ORDFÖRANDE: Peter Helander (C)
KOMMUNDIREKTÖR: Tord Karlsson
FÖRVALTNING: Kommunledningskontoret

SAMMANFATTNING

Kommunledningskontoret

Strävan mot att bli en uthållig kommun är en portal för allt arbete och är ledstjärnan i all planering och alla förslag. Mora ska behålla och utveckla sin roll som knutpunkt i norra Dalarna. Vi ska attrahera inflyttning, både av människor och företag och de som verkar här skall vilja stanna kvar. Antalet besökare ska öka och flera av dem ska i framtiden välja Mora som bostadsort. Arbete syftar till att Mora skall bli attraktivare på alla plan.

Ärendehantering i kommunledningen och övriga förvaltningar skall utvecklas och effektiviseras, som ett led i arbete med att skapa en tydligare ledningsstruktur. Ledarskapet skall stärkas ytterligare, adekvata policydokument skall utarbetas och det framtida behovet av kompetensbehov skall identifieras. Ett gott ledarskap är grunden för attraktivitet och trivsel samt hälsa hos medarbetarna. Kommunens rutiner och processer för ekonomistyrning och -administration skall utvecklas och effektiviseras som en del i strävan mot god ekonomisk hushållning. Mora skall vara motor i regionens tillväxt och ha det bästa näringslivsklimatet i länet.

Personalenheten

Årskullarna med ungdomar kommer att minska i framtiden, samtidigt som de stora årskullarna födda på 40-talet har börjat gå i pension. Konkurrensen om arbetskraften kommer att öka inom alla sektorer på arbetsmarknaden. Ungdomar har dålig kännedom om den kommunala sektorn och väljer därför utbildningar som inte passar för yrken vi har.

Kommunerna har de jobb som ungdomar efterfrågar; utvecklande och meningsfulla, god arbetsgemenskap och ett gott ledarskap. Mora kommun behöver utveckla marknadsföringen av sig själv som arbetsgivare, samt sitt arbetsgivarerbjudande. Det är viktigt hur vi presenterar oss som arbetsgivare. För att vara en bra och attraktiv arbetsgivare betyder det att vi behöver stärka ledarskapet ytterligare, jobba med policydokument och identifiera framtida kompetensbehov. Ledarskapet har fått stort fokus under 2008 och kommer att få fortsatt fokus. Att ha ett gott ledarskap är grunden för både attraktivitet, trivsel och hälsa hos medarbetare. Kompetensförsörjningen är beroende av att vi är attraktiva som arbetsgivare så att vi kan rekrytera och behålla de personer vi behöver och att vi har en bild av hur kompetensbehovet kommer att förändras. Då kan vi dels informera framförallt ungdomar om nödvändiga utbildningsvägar och dels utveckla våra egna medarbetare i den riktning som krävs. Under 2008 antogs en hälsost strategi för de närmaste 3 åren. Sjukfrånvaron var 2008 5,9 %, vilket var en sänkning med nästan 2 procentenheter från tidigare år. Sjukfrånvaron är fortfarande förhållandevis hög och målet för 3-årsperioden är att sänka den ytterligare. Detta kommer att kräva mycket i form av förebyggande insatser. Samarbetet med Älvdalen och Orsa har fördjupats under 2008, bland annat har vi tillsammans genomfört en introduktionsutbildning för att hitta chefsämnen inom våra egna organisationer. Älvdalens kommun har under vintern bytt till samma lönesystem som Mora och Orsa i syfte att slå samman löneenheterna till en gemensam. Under mars månad 2009 har utredningen om hur det ska gå till påbörjats. Fram till 2010 kommer detta samarbete att ta mycket av den tillgängliga arbetstiden. Alla samarbetsprojekt som pågår mellan

Mora-Orsa-Älvdalen innebär att personalenhetens tid kommer att tas i anspråk, liksom kostsamverkan med landstinget. Det betyder mindre tid för andra utvecklingsprojekt som syftar till att säkra kompetensförsörjningen. Under 2010 planeras dock en fördjupning av det ledarskapsprojekt som påbörjades för samtliga chefer under 2008.

Ekonomienheten

Ekonomienheten fortsätter att utveckla och effektivisera kommunens rutiner och processer för ekonomiadministration som en del i strävan mot god ekonomisk hushållning. För närvarande pågår införande av elektroniska leverantörsfakturor, men vi ser att utvecklingen leder fram till elektronisk handel som även innefattar inköp av varor och tjänster. Under 2009 har en nulägesanalys genomförts och ett projekt påbörjats för att genomlysna förutsättningarna för ett införande av elektronisk handel stegvis från 2010. Projektet är tänkt att på sikt vara en del i den samverkan med Orsa och Älvdalens kommuner som pågår. Ett första steg i den samverkan är att samordna vissa delar inom kundfaktureringen till Älvdalen.

Vi ser även ett behov av att öka utbildning och stöd till både tjänstemän och förtroendevalda. En plan för att mera kontinuerligt genomföra utbildningar kommer att arbetas fram. I takt med att vi ser över och förenklar våra ekonomiska styrprinciper är det även en väg att föra ut och förankra dessa i organisationen.

Utvecklingsenheten

Målet är att Mora ska behålla och utveckla sin roll som knutpunkt i norra Dalarna. Vi ska behålla invånarna, företagen och få hit fler. Antalet besökare ska öka och fler av dem ska välja Mora som bostadsort. Vi arbetar för ett attraktivare Mora.

Vi ser Sustainable City, uthållig kommun, som en portal för allt vårt arbete. Det är ledstjärnan så långt det går i planering och förslag. Utvecklingsenhetens roll är i huvudsak att arbeta med strategiska planerings- och framtidsfrågor för att vi ska nå nämnda mål.

De olika funktionerna/arbetsområdena i enheten är:

- samhällsplanering inklusive infrastruktur, kollektivtrafiksfrågor och landsbygdsutveckling
- extern och intern information
- marknadsföring
- IT-strategi och drift
- verksamhetsutveckling
- folkhälsoplanering
- drogfrågor
- miljösamordning
- arbetsmarknadsstrategiska frågor
- tillgänglighetsfrågor
- strategisk omvärldsbevakning
- demokratifrågor
- kostverksamhet.

Den ekonomiska krisen sätter höga krav på avvägning när det gäller framtida satsningar. Långsiktighet gäller.

Några områden/projekt som vi är delaktiga i eller leder 2010:

- fortsatt arbete mot en uthållig kommun
- genomfart Mora
- kollektivtrafikutredning
- kvalitetsarbete, tjänstegarantier
- utveckling av intern information, nytt intranät
- it-samarbetet ska utvecklas med Orsa, Älvdalen
- bredband till byarna
- införande av medborgarpaneler
- utveckling av och utbildning i verksamhetssystemet PlusIt
- medverka i verksamhetsutveckling, processöversyn

Kanslienheten

Assistenten vid kanslienheten går i pension senast i september 2010.

Tjänsten ska återbesättas och ändras till administrativ handläggare.

Tjänstens huvudsakliga innehåll är följande:

Arbetsuppgifter, självständiga och i samarbete med kommunsekreteraren och andra tjänstemän inom kommunledningskontoret, som administration, ärendeberedning, utredningar och handläggning av ärenden till kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och finansutskottet. Utveckling av ärendehanteringssystem är en viktig uppgift för kommunledningskontoret och i det arbetet kommer denna tjänst att aktivt involveras.

Riksdags-, landstings- och kommunval äger rum 2010. Nuvarande 2 valadministratörer behöver skola in 2 nya inför valet 2014 och det är kommunsekreteraren och den administrativa handläggaren. Ändring av tjänsten som assistent till handläggare innebär en kostnadsökning på ca 100 tkr per år.

Ett nytt kommunarkiv planeras för att inrymmas i den nya räddningsstationen. Nuvarande arkiv i kommunhusets källare är för litet, följer inte funktionskrav enligt Riksarkivets författningssamlingar. Nya lokaler innebär ökade lokalkostnader.

En utredning om samverkan med flera kommuner i Västerdalarna och kring Siljan påbörjas under hösten 2009. Samverkan i någon form planeras till 1 januari 2011 (nya mandatperioden).

Överförmyndarhandläggaren i den gemensamma nämnden med Älvdalen är ensam handläggare och erhåller assistenthjälp motsvarande 10 % tjänst vilket är för lågt, särskilt vid granskning av årsredovisningarna som sker varje vår. Det föreligger därmed risk för störningar i verksamheten. Samverkansutredningen kommer att beakta denna fråga.

I övrigt är verksamheten i stort som 2009.

Näringslivsenheten

Målet är att skapa tillväxt i regionen med Mora som motor. Vi ska ha det bästa näringslivsklimatet i länet och topp 50 i landet. Antal nya företag ska överstiga 100 och antal nya etableringar ska öka under året. Befintliga företag ska erbjudas coaching för att utvecklas.

Näringslivsenheten ingår i samhällsbyggnadsgruppen där de större utvecklingsprojekten i Mora hanteras.

Strategiska områden är: Besöksnäring - Handel - Evenemang - Industri. Utmaningen för året är att se möjligheterna med lagda varsel - nya strukturer i framtidens Mora.

Aktiviteter fokusområden:

Handel - Norets Handelsområde, Förtätning centrum, Mora Köpstad - aktiviteter, marknadsföring mm

Besöksnäring - Utveckling befintliga och nya besöksmål, Siljan Turism online bokning

Evenemang - Evenemangsstrategi, kriterier, nya evenemang, utveckling befintliga

Industri - Projekt Wajrum - nyetableringar, export, marknadsföring, kompetensförsörjning mm

Näringslivsklimat - Utveckla befintliga och Nya mötesplatser för ökad dialog- Frukostmöten, Företagsbesök, Företagsträffar FM Mattsson Arena mm

Målområden & Strategiska mål	Åtaganden
1. Bo och leva i Mora	
Mora arbetsmarknad har rätt kompetens	<p>Öka antalet sysselsatta i tjänstesektorn</p> <p><i>Moras sysselsättning har under lång tid baserat sig på industrin. Där sker det stora förändringar - effektiviseringar. För att bredda möjligheterna och minska sårbarheten för sysselsättningen ska tjänstesektorn kartläggas och utvecklas.</i></p>
God tillgänglighet inom barnomsorgen	<p>Beakta behovet av byggbar mark för förskolor i planarbetet</p> <p><i>Under möten i samhällsbyggnadsgruppen och planberedningen behöver frågan om byggbar mark för förskolor lyftas fram.</i></p>
Minskat drogmissbruk bland unga	<p>Erbjuda drogfria ungdomsmiljöer</p> <p><i>Samarbete mellan folkhälsoråd, ungdomskonsulent och arbetsmarknadsstrateg/ (alkohol- och drogsamordnare).</i></p>
Folkhälsa och sociala omsorger	<p>Öka föräldrautbildningen för att främja föräldraskap.</p> <p><i>Vidareutveckla och skapa ett samarbete inom vår region för att kunna stödja föräldrar med barn från 0-18år.</i></p>
Folkhälsa och sociala omsorger	<p>Utvärdera förutsättningar för sociala företag i Mora kommun</p> <p><i>Inom ramen för arbetsmarknadsstrategens uppdrag ryms att utvärdera förutsättningar för sociala företag i Mora. Dessa företag har till uppgift till att slussa in människor, som idag lever i utanförskap, i arbetslivet.</i></p>
	<p>Folkhälsoprogram</p> <p>Stödja nämnder och förvaltningar i folkhälsoarbetet</p> <p><i>Informera och inhämta beslut i nämnder. Stödja arbetet med de prioriterade folkhälsomålen ute på förvaltningarna.</i></p>
Rikt och varierat kultur- och föreningsliv	<p>Påbörja arbetet med en tillgänglighetsguide för kommunen</p> <p>Hälsoveckan</p> <p><i>Samordning av hälsoveckan.</i></p>
Kommunens åtaganden gentemot medborgarna ska vara tydliga	<p>Utveckla demokratiarbetet</p> <p><i>Liknande medborgarpanelen.</i></p>
	<p>Utvecklad kommunikation - intern och extern dialog</p> <p><i>Bland annat webbplats, intranät, ärendehantering.</i></p>
	<p>Etablera servicedeklarationer</p> <p><i>Service deklarerationer är en deklARATION från organisationen gentemot medborgare och brukare vad de kan förvänta sig för nivå på kommunens service. Berör samtliga nämnders verksamheter.</i></p> <p>Kundorienterad förvaltning</p> <p><i>Handlar om att öka servicegraden.</i></p>

Målområden & Strategiska mål	Åtaganden
	<p>Allmänna val 2010 <i>Val till riksdag, landstings- och kommunfullmäktige 19 september 2010.</i></p> <p>Samverkan kring överförmyndarhandläggning från och med nästa mandatperiod d v s 2011. <i>Mora, Orsa, Älvdalens, Malung-Sälens, Vansbro, Leksands och Rättviks kommuner avser att samarbeta kring överförmyndarhandläggning från och med nästa mandatperiod d v s 2011.</i></p>
2. Infrastruktur	
En företagsvänlig kommun	<p>Implementera "Det goda värdskapet" <i>För att ytterligare förbättra företagsklimatet ska kommunen stärka dialogen och öka servicen mot företagen. Det ska vara enkelt och effektivt att få hjälp på kommunen. Effektiva möten med samtliga involverade tjänstemän är bl a en av delmomenten. Nyckelpersoner/lotsar ska utbildas på samtliga förvaltningar och bolag.</i></p> <p>Medverka till vidareutveckling av Norets handelsområde <i>En utbyggnad av Norets handelsområde att sträcka sig från Noretrondellen till Färnäsörset, inklusive en omstrukturering av området till att bli mer attraktivt gestaltat.</i></p>
	<p>Hälsoveckan <i>Samordning av hälsoveckan.</i></p> <p>Erbjuda mötesplatser för dialog med företag <i>Mötesplatser erbjuds för att stärka dialogen med företagen. Frukostmöten, företagsbesök, företagsträffar, näringslivsråd mm</i></p>
	<p>Erbjuda företagsrådgivning <i>Företagsrådgivning erbjuds till största del till de som ska starta företag eller till de befintliga företag som har utvecklingsidéer. Rådgivningar inom generationsskifte och köp/sälj har ökat.</i></p>
En levande landsbygd	<p>Utarbeta ett näringslivsprogram</p> <p>Utarbeta ett landsbygdsprogram och åta oss att utveckla infrastrukturen på ett sätt som gör att byarna även i framtiden utgör attraktiva boendemiljöer</p> <p>Ökad samverkan mellan olika aktörer/organ i våra olika byar/kommundelar <i>Säkerställa att byråden fungerar bra. Säkerställa att det inte blir en delad bild av Mora</i></p>
	<p>Bredband till byarna (förutsätter politiskt beslut) <i>Ansvar fiberbaserat bredband enligt EU-ansökan 2008. Förutsättning för distansarbete</i></p>
	<p>Uppmuntra lokal produktion av livsmedel <i>Underlätta för dessa i enlighet med Miljöplan</i></p>

Målområden & Strategiska mål	Åtaganden
Mora skall vara knutpunkt och motor för handel, industri, besöksnäring och utbildning i regionen	<p>Medverka till vidareutveckling av Norets handelsområde <i>En utbyggnad av Norets handelsområde att sträcka sig från Noretrondellen till Färnäsörset, inklusive en omstrukturering av området till att bli mer attraktivt gestaltat.</i></p>
	<p>Förbereda för etablering av ett nytt resecentrum <i>En ny järnvägsstation förbereds på ett sådan sätt att olika kommunikationsformer kan länkas samman och underlätta för rese transfer.</i></p>
	<p>Underlätta trafikflödet genom Mora centrum <i>I samverkan med vägverket bygga ut genomfarten genom Mora (E45, rv 70) samt därtill kopplad övrig trafikinfrastruktur.</i></p>
	<p>Stödja processen Resecentrum <i>Optimera den framtida infrastrukturen i anslutning till Moras resecentrum.</i></p>
	<p>Utveckla stadsnätet</p>
	<p>Utveckla kollektivtrafiken <i>Arbetet handlar initialt om kartläggning av turtäthet och resandefrekvens. Långsiktig plan är att tidtabellsanpassa samtliga trafikslag för att uppnå ett ökat antal resande.</i></p>
	<p>Verka för aktiva transporter <i>Skapa bättre förutsättningar för de som väljer att gå och cykla</i></p>
	<p>Ta initiativ till regionala konferenser för samordning av näringsgrenarna <i>Konferenser/seminarier inom och mellan näringsgrenarna i Mora/regionen för utbyte och utveckling.</i></p>
	<p>Utveckla handel/besöksnäringen under lågsäsong. <i>För att utveckla besöksnäringen totalt över året måste insatser ske under lågsäsong - höst/vår - bl a fler nya arrangemang och utveckling av befintliga.</i></p>
	<p>Höja handelsindex <i>Mora Köpstad är centrum för handel norra Dalarna. Enligt Handelsutredningen 2007 finns utrymme att öka ytterligare.</i></p>
Mora har byggbar mark för bostäder, handel, industri och andra företag	<p>Medverka till vidareutveckling av Norets handelsområde <i>En utbyggnad av Norets handelsområde att sträcka sig från Noretrondellen till Färnäsörset, inklusive en omstrukturering av området till att bli mer attraktivt gestaltat.</i></p>
	<p>Utarbeta en strategisk plan för markanvändning</p>

3. Ekonomi

God ekonomisk hushållning

Ekonomi i balans 31 december

Kommunens låneskuld skall i balansräkningen uppgå till max 9000 kr/invånare

Ett lånetak för kommunen ger bland annat en minskad risk för alltför hög skuldsättning och därmed försämrat räntenetto. Målet sätter en restriktion för hur soliditeten kan försämrats, dvs den långsiktiga ekonomiska styrkan.

Årets resultat ska minst uppgå till 3 % av skatteintäkter och statsbidrag, varav 1 % ska öronmärkas för kommande pensionsåtaganden

En vedertagen målsättning för landets kommuner är ett resultatmål om 2 procent av skatteintäkter och statsbidrag. Det ska skapa utrymme för att värdesäkra tillgångarna och finansiera nödvändiga investeringar. I många kommuner och landsting är intjänade pensioner före 1998 inte finansierade. I propositionen som antogs hösten 2004 om god ekonomisk hushållning framhölls att tidigare intjänade pensioner måste kompenseras med överskott i resultatet. I Mora kommun uppgår den ofinansierade delen av pensionerna till 425 mkr.

Verksamhetsutveckling

Åtagandet syftar till att ge utrymme för att lägga in verksamhetsindikatorer som har prioriterats som ett identifierat förbättringsområde. Åtagandet och de prioriterade verksamhetsindikatorerna syftar också till att ge utrymme för att lägga in aktiviteter som beskriver de identifierade förbättringsområdena inom ramen för det som framkommit i processen där värdegrund, nuläges- och omvärldsanalys, resultatet från föregående år, nationella styrdokument och verksamhetens indikatorer har analyserats.

Effektivisera system och rutiner i ekonomiadministrationen

Ett arbete pågår med att dokumentera rutiner och samtidigt effektivisera hanteringen. Under 2009 drivs ett projekt med införande av elektroniska fakturor. Det innebär i förlängningen att tid frigörs från scanning och registrering. I de fall där fakturan kan förkonteras minskar även tiden för handläggning ute på enheten som tar emot fakturan.

Även för fakturor ut mot kund kommer e-faktura att kunna genomföras. Vidare pågår arbete med att minska kontanthanteringen och förbättra kravrutinerna.

Öka kunskapen hos anställda och politiker i ekonomiska frågor

För att mål och ramstyrning ska fungera måste den ekonomiska kunskapen stärkas både hos anställda och politiker.

Utbildning ska ges där målet är att deltagarna ska få en övergripande kunskap i ekonomi och hur man läser vår årsredovisning tillsammans med den vardagliga hanteringen i uppföljning och budgetering. För budgetansvariga ska även utbildning ske där information om principer för ekonomiska transaktioner samt praktiskt användarutbildning i ekonomisystemet ingår.

Gemensam löneenhet

Skapa gemensam löneenhet med tillsammans med Orsa och Älvdalens kommuner.

Målområden & Strategiska mål	Åtaganden
	<p>Implementera e-strategi <i>e-strategin är en portalstrategi som utöver IT-strategin (som är mer teknisk) ska hantera följande frågor: e-tjänster dvs webbaserade tjänster riktade mot medborgarna (t.ex. 24h-myndighet) e-förvaltning dvs effektiviserad förvaltning mha IT-stöd (t.ex. automatisering av manuella processer) e-demokrati dvs möjlighet till medborgarinsyn och medborgarinflytande i den politiska processen (t.ex. medborgarpanel)</i></p>
	<p>Ökad samverkan (inom kommunen och i Ovansiljan) <i>Ett arbete för att etablera eller fördjupa samverkan inom alla kommunala verksamheter har inletts i kommunerna ovan Siljan. Arbetet bedrivs i arbetsgrupper, för lika många områden, och kommer att leda till konkret samverkan inom de flesta av dessa områden. Först ut (efter Miljö- och hälsoskyddskontoret) med att etablera en formaliserad samverkan är IT-verksamheten som kommer att ha en gemensam organisation för de tre kommunerna.</i></p>
	<p>Effektiva arbetsprocesser i Mora kommun Tillhandahålla ändamålsenlig IT Inleda arbete med ett Intranät för Mora kommun <i>Under 2010 kommer arbetet med att sjösätta ett intranät för kommunen att inledas.</i></p>
Miljömedvetenhet i Morakoncernen	<p>Miljöredovisning i årsbokslutet Sustainable City <i>Mora kommun leder projektet Sustainable City som omfattar samlade åtgärder för ett hållbart samhälle och en än bättre kommun att bo i. E.ON deltar som utomstående i projektet. Projektet omfattar i huvudsak 7 områden: Öka andelen lokal förnybar energi, kommunens verksamheter föregår med gott exempel, skapa en symbol för nya Mora, kommunikation och marknadsföring, främja cykling promenader och folkhälsa, miljöanpassade transporter, samt livsmedel lokalt och ekologiskt</i></p>
Vara en attraktiv arbetsgivare	<p>Arbete med underlag till likabehandlingsstrategi <i>En ny likabehandlingsstrategi skall vara framtagen till hösten 2010, i den finns också jämställdhetsarbetet beskrivet. Arbetet leds av personalenheten men alla förvaltningar skall bidra med underlag.</i></p>
	<p>Säkerställa kompetenstillgången Tydliga hälsostrategier Attraktiva anställningsvillkor</p>
	<p>Ledarutvecklingsprogram Utveckla ledarskapet</p>
	<p>Rätt lön till rätt person i rätt tid</p>

Målområden & Strategiska mål	Åtaganden
	Korrekt och tillgänglig information kring tjänstepensionsfrågor <i>Information och handläggning av tjänstepensioner</i>
	upphandling företagshälsovård
	Introduktionsutbildning nya chefer <i>Tillsammans med Orsa och Älvdalens kommuner genomföra en gemensam kort introduktionsutbildning för nya chefer.</i>
	Lönejusteringar enligt resultat Lönelots <i>Lönelots är ett instrument för att värdera lika eller likvärdiga yrken i kommunen. 2010 är det första av tre år där kommunens plan att justera osakliga löneskillnader kommer att påverka löneöversynen.</i>

BUDGET

Ekonomisk jämförelse (tkr)	Utfall			Prognos							
	2007	2008	2009	Budget 2010	Intäkt	Kostnad	Resultat	Budget 2011	Intäkt	Kostnad	Resultat
Kommundirektör	-1 129	-417	0	2 139		-2 139	0	2 171		-2 171	0
Kansli o utveckling	2 004	3 665									
Kanslienhet			0	16 373	1 280	-17 653	0	16 618	1 299	-17 917	0
Utvecklingsenhet			0	42 595	386	-42 981	0	43 105	390	-43 495	0
Kostenhet	0	0	0	-2 025	37 565	-35 540	0	-2 056	38 692	-36 636	0
Näringslivsenhet	475	500	0	8 730	270	-9 000	0	8 860	270	-9 130	0
Ekonomienhet	-341	856	0	5 172	0	-5 172	0	5 250	0	-5 250	0
Personalenhet	669	70	0	8 973	0	-8 973	0	9 107	0	-9 107	0
Summa	1 678	4 674	0	81 957	39 501	-121 458	0	83 055	40 651	-123 706	0

ÖVERFÖRMYNDARNÄMNDEN

ORDFÖRANDE: Bengt Jernhall (C)
FÖRVALTNINGSCHEF: Lars-Gunnar Larsson

Åtaganden

1. Bo och leva i Mora

Kommunens åtaganden gentemot medborgarna ska vara tydliga Samverkan kring överförmyndarhandläggning fr o m nästa mandatperiod d v s 2011. (Kanslienhet)

3. Ekonomi

God ekonomisk hushållning Ekonomi i balans 31 december

BUDGET

Ekonomisk jämförelse (tkr)	Utfall 2007	Utfall 2008	Prognos 2009	Budget 2010			Budget 2011			KB 2009		
				KB	Intäkt	Kostnad	Resultat	KB	Intäkt		Kostnad	Resultat
Överförmyndarnämnd	-394	-203	0	1 436		-1 436	0	1 458		-1 458	0	1 415
Summa	-394	-203	0	1 436	0	-1 436	0	1 458	0	-1 458	0	1 415

VALNÄMNDEN

ORDFÖRANDE: Jaakko Mattila (C)
FÖRVALTNINGSCHEF: Lars-Gunnar Larsson

Åtaganden

1. Bo och leva i Mora

Kommunens åtaganden **Allmänna val 2010**
gentemot medborgarna ska vara tydliga *Val till riksdag, landstings- och kommunfullmäktige 19 september 2010.*

3. Ekonomi

God ekonomisk hushållning **Ekonomi i balans 31 december**

BUDGET

Ekonomisk jämförelse (tkr)	Utfall 2007	Utfall 2008	Prognos 2009	Budget 2010				Budget 2011				KB 2009
				KB	Intäkt	Kostnad	Resultat	KB	Intäkt	Kostnad	Resultat	
Valnämnd	-2	2	0	162	125	-287	0	165	0	-165	0	160
Summa	-2	2	0	162	125	-287	0	165	0	-165	0	160

RÄDDNINGSTJÄNSTEN

ORDFÖRANDE: Peter Helander (C)
FÖRVALTNINGSCHEF: Lars Rydstedt

SAMMANFATTNING

Under 2006 genomförde konsultföretaget Svensk Företagskultur AB en organisationsutredning avseende räddningstjänsten i Mora. I utredningen belyser utredarna en del brister i organisationen. Vid ingången av 2010 ska dessa organisationsbrister att vara åtgärdade.

Mora kommun planerar att uppföra en ny brandstation. Arbetet med att analysera behov av lokalyta, samverkansmöjligheter mm är inlett i början av 2009 och planeringsarbetet kommer att pågå under hela 2009 och drygt halva 2010, med planerad byggstart senhösten 2010. Inflyttning ska ske 2012-04.

Mora Ungdomsbrandkår startar upp under andra hälften av 2009 och är verksam under 2010 för att utvärderas i slutet av 2010.

Tillsyn ska utföras enligt den plan som finns för året. Utöver den planlagda tillsynen ska tematillsyn utföras av alla de objekt som faller under temat. Temat fastställs utifrån det behov som föreligger i omedelbar närtid.

De nya reglerna för arbetslöshetsunderstödet innebär att en deltidsbrandman som blir arbetslös i sin huvudanställning av privatekonomiska skäl sannolikt inte kommer att ha möjlighet att behålla sin deltidstjänst. Det här visar på att vi har en konjunkturkänslig och sårbar organisation. Vid stora varsel i Mora kan räddningstjänstorganisationen komma att behöva ta ställning till om heltidsorganisationen ska utökas ytterligare.

De nationella målen som ligger till grund för räddningstjänstverksamheten i landet kan komma att förändras med anledning av att Lagen om Skydd mot Olyckor (LSO) ska utvärderas och omprövas under 2009. Vad utfallet blir av utvärderingen kan vi i dagsläget bara gissa.

Rakel - ska implementeras i länet under 2010.

Förändringar i konkurrenslagstiftningen mm kan komma att hindra räddningstjänsten att utföra utbildningar och utföra andra uppdrag mot ersättning.

Åtaganden

1. Bo och leva i Mora

Barn och elever i behov av särskilt stöd skall vara prioriterade

Skapa ungdomsbrandkår
Uppstart 2010.

Kommunens åtaganden gentemot medborgarna ska vara tydliga

Tillsyn av verksamheter som omfattas av skriftlig redogörelse för brandskyddet enligt Lagen om skydd mot olyckor
Utföra tillsyner enligt plan.

Tillsyn av verksamheter som omfattas av Lagen om brandfarlig och explosiv vara.

Risk- och sårbarhetsanalys avseende extraordinär händelse skall genomföras årligen

Kvalitetssäkra operativ förmåga för släck/räddningsenhet, höjdenhet och tankenhet.
Kvalitetssäkring av enheterna enligt uppgiftskatalogen för svensk räddningstjänst

Hög kvalitet på operativ personal

3. Ekonomi

God ekonomisk hushållning

Ekonomi i balans 31 december

Verksamhetsutveckling

Åtagandet syftar till att ge utrymme för att lägga in verksamhetsindikatorer som har prioriterats som ett identifierat förbättringsområde. Åtagandet och de prioriterade verksamhetsindikatorerna syftar också till att ge utrymme för att lägga in aktiviteter som beskriver de identifierade förbättringsområdena inom ramen för det som framkommit i processen där värdegrund, nuläges- och omvärldsanalys, resultatet från föregående år, nationella styrdokument och verksamhetens indikatorer har analyserats.

Miljömedvetenhet i Morakoncernen

Miljöredovisning i årsbokslutet

Sustainable City

Mora kommun leder projektet Sustainable City som omfattar samlade åtgärder för ett hållbart samhälle och en än bättre kommun att bo i. E.ON deltar som utomstående i projektet.

Projektet omfattar i huvudsak 7 områden: Öka andelen lokal förnybar energi, kommunens verksamheter föregår med gott exempel, skapa en symbol för nya Mora, kommunikation och marknadsföring, främja cykling promenader och folkhälsa, miljöanpassade transporter, samt linsmedel lokalt och ekologiskt

Vara en attraktiv arbetsgivare

Arbete med underlag till likabehandlingsstrategi

En ny likabehandlingsstrategi skall vara framtagen till hösten 2010, i den finns också jämställdhetsarbetet beskrivet. Arbetet leds av personalenheten men alla förvaltningar skall bidra med underlag.

Genomföra brandskyddsutbildningar av kommunens personal

BUDGET

Ekonomisk jämförelse (tkr)	Utfall	Utfall	Prognos	Budget 2010				Budget 2011			
	2007	2008	2009	KB	Intäkt	Kostnad	Resultat	KB	Intäkt	Kostnad	Resultat
Räddningstjänst	-840	195	0	16 594	1 172	-17 766	0	16 819	1 172	-17 991	0
Summa	-840	195	0	16 594	1 172	-17 766	0	16 819	1 172	-17 991	0

TAXOR

Taxorna för de olika externa uppdrag som räddningstjänsten utför ska anpassas till en optimal nivå som är möjlig att acceptera för de externa kunderna och kommunen. I vissa delar kan indexuppräknning ske men i andra delar ska en taxeberäkning utföras.

BARN- OCH UTBILDNINGSNÄMNDEN

ORDFÖRANDE: Nils Carlsson (C)
FÖRVALTNINGSCHEF: Stefan Linde
FÖRVALTNING: Barn- och utbildningsförvaltningen

SAMMANFATTNING

Följande planeringsförutsättningar ligger till grund för planerade åtgärder:

- Elevantalet har minskat och kommer att minska ytterligare fram till år 2012.
- Skatteunderlaget och därmed kommunbidraget har minskat och kommer förmodligen ytterligare att minska kommande år.
- Gymnasiereformens innehåll kommer att påverka vår utformning av program och även behovet av samverkan med andra kommuner kommer att öka.
- Skolinspektionens värdering av Mora kommuns skolor kommer att kräva omedelbara och långsiktiga åtgärder. Vår kompetens måste breddas och fördjupas.
- Lokalförsörjningsplanen kommer att visa på en överkapacitet i lokaler inom vårt ansvarsområde.
- Kvalitetsdialog med föräldrar i samtliga grundskolor ställer krav på utformning och innehåll av morgondagens skolor.

Ovanstående förutsättningar ställer krav på att planerade åtgärder balanserar budgeten för år 2010-2011 och samtidigt är långsiktigt hållbara.

Detta åstadkommes genom att:

- Kompetensutveckling för lärare planeras inom främst NO, matematik och engelska. Denna satsning riktar sig i första hand till lärare i år 1-6. Årligen avdelas ca 3 mkr för denna satsning.
- Ombyggnad Utmeland revideras
- Särskolan inkluderas i grundskolan
- Förskola om 6 avd på Utmeland
- Sollerö förskola etableras i ny byggnad
- Moduler i Selja avvecklas då år 4-6 flyttar till Morkarlby skola och förskolan Selja flyttar in i skolans lokaler
- Byggnaden för förskola i Nusnäs avvecklas då år 4-6 flyttar till Färnäs skola och förskolan flyttar in i Nusnäs skolans lokaler
- Modulerna Strandens förskola avvecklas då förskolan flyttar till Utmeland.
- Vinäshedens förskola avvecklas och verksamheten fördelas på Vinäs och Utmelands förskola.
- Förvaltningen reducerar, fördelat på två år, totalt 40 tjänster främst inom grundskola och gymnasieskolan.
- Gymnasieskolan effektiviserar organisationen ytterligare utifrån kommande elevminskning.

Åtaganden

1. Bo och leva i Mora

Mora arbetsmarknad har rätt kompetens	Vård- och omsorgscollege utvecklas <i>Barn- och utbildningsnämnden har för sina vårdutbildningar beslutat ingå i ett nystartat vård- och omsorgscollege för Dalarna, som drivs av Region Dalarna i samverkan med Högskolan Dalarna. Vård- och Omsorgscollege Dalarna har som målsättning att utveckla och erbjuda attraktiva utbildningar i regionen, vilket inbegriper en samordning av de gymnasiala och eftergymnasiala utbildningarna. Omsorgsförvaltningar och andra utbildningsavsnitt skall engageras i ett gemensamt utvecklingsarbete som syftar till att • utveckla det arbetsplatsförlagda lärandet genom att fortbilda vårdlärarna i YBL • handledaren blir delaktig i hela lärandeprocessen av de handledarutbildningar som genomförs • ett flexibelt och yrkesbaserat lärande som är anpassat till de krav som finns hos ansvariga vårdgivare utvecklas</i>
	Ökad samverkan mellan skola och arbetsliv <i>Strandens skola fortsätter sitt utvecklingsarbete med entreprenörskap i skolan i avsikt att stärka elevernas förståelse för arbetslivets villkor.</i>
God tillgänglighet inom barnomsorgen	Fsk plats inom 4 månader
Barn och elever i behov av särskilt stöd skall vara prioriterade	Ge barn och elever stöd utifrån behov <i>Frivilliga skolformer: Elever med särskilda behov skall få det stöd de behöver för att utvecklas efter sina förutsättningar. Alla elever i årskurs 1 erbjuds en läs- och skrivtest/ screening. Elever med läs- och skrivsvårigheter kan få extra hjälp av speciallärare. På det Individuella programmet kan elever som saknar godkända betyg från grundskolan få hjälp. "Svenska som andra språk" erbjuds för de elever som har ett annat modersmål än svenska. Om rektor efter utredning finner att elev har behov av särskilt stöd skall ett åtgärdsprogram för eleven upprättas. Ett prioriterat utvecklingsområde är arbetet med att anpassa studierna för elever i behov av särskilt stöd. Det är angeläget att det stöd skolan erbjuder i ökad utsträckning svarar mot elevernas skiftande behov. För- och grundskola</i>
Tydliggjord kvalitet i skolan	Redovisa resultat i förhållande till mål <i>Merparten av de resultat som redovisas för frivilliga skolformer är hämtade från Skolverkets officiella statistik om gymnasieskolan. Skolverket presenterar statistiken på riks-, läns-, kommun- och skolnivå.</i> Utbildningsutbudet anpassas till efterfrågan <i>Gymnasientskottets övergripande målsättning är att skapa en organisation som i så stor utsträckning som möjligt tillgodoser de förstahandsökande elevernas önskemål om utbildningsprogram. Vid Infoteket på S:t Mikaelsskolan arbetar studie- och yrkesvägledare med ansvar för studie- och yrkesvägledningen för elever i kommunens samtliga skolformer. Genom att studie- och yrkesvägledarna ansvarar för såväl grundskolans som gymnasieskolans elever ökar förutsättningarna för att eleverna ska få en rättvisande bild av de olika programmen på gymnasieskolan. Under elevernas gymnasietid har studie- och yrkesvägledarna en viktig uppgift att vägleda eleverna i deras val samt att stödja elevhandledarna i deras uppföljning av elevernas studieplaner.</i>

Åtaganden

Aktivt verka för att öka de internationella kontakterna

I en global värld är elevutbyten och besök i andra länder ett viktigt inslag i skolans verksamhet. S:t Mikaels-skolan har ett omfattande internationellt kontaktnät. Att lära av varandra, utbyta idéer och arbeta över nationsgränserna bidrar till förståelse och är ett effektivt medel att förhindra att odemokratiska och intoleranta idéer slår rot. Internationella erfarenheter ger ökad förståelse och personlig utveckling för den enskilde. Detta kan ske genom projekt- och temaarbete med modern informationsteknik, samverkan med näringslivet vid elev- och lärarutbyten, internationell ämnesanknuten praktik eller arbetsplatsförlagd utbildning samt elev- och lärarutbyten. Skolan tar sedan lång tid emot gästelever, cirka fem per läsår, förmedlade genom olika internationella organisationer. Våra gästelever och invandrarelevs kunskaper och erfarenhet tas tillvara i skolans undervisning.

Hög behörighet och kompetens hos den pedagogiska personalen

God arbetsmiljö i skolan

Goda förutsättningar skall ges för elevers lärande

Inom läromedelområdet ska särskild uppmärksamhet ges till datorn som ett lärande verktyg.

Goda förutsättningar för personalen att bedriva verksamhet

I gymnasieskolan skall programarbetslagen vara en mötesplats för det gemensamma arbetet runt eleverna i programmet. Ämnesarbetslaget är ett viktigt forum för utvecklingen av ämnet. Arbetslagen är en förutsättning för framgångsrikt arbete med skolutveckling. Den schemalagda resurstimmen för samtliga klasser och lärare ökar förutsättningarna för gemensamma aktiviteter och möten. Utvecklingsområden på S:t Mikaels-skolan under 2008 är:

- vidareutveckling av programarbetslag
- arbete med ämnesövergripande projekt
- vidareutveckling av undervisningen mot ett undersökande, reflekterande och elevaktivt arbetssätt
- utveckling av olika arbetsformer för elevernas kunskapsredovisning
- samordning av prov
- likvärdig bedömning och betygsättning

Inom den obligatoriska skolan finns dels en strävan att uppnå skolplanens målsättning med minskat antal inskrivna barn i förskolan, dels att tillse att grundskolans undervisningsgrupper inte blir för stora. Tidsanvändningen och antalet arbetsuppgifter som åläggs den pedagogiska personalen ska också uppmärksammas.

Minskat drogmissbruk bland unga

Drogförebyggande arbete i skolan

Samtliga ska inom ämnesområdet Livskunskap undervisa om drogers skadliga verkningar

Samverka med andra myndigheter och organisationer i drogförebyggande syfte

Skolan har regelbundna kontakter med andra myndigheter och organisationer i drogförebyggande syfte. Exempel på organisationer som samverkar med skolan är polisen, social-, kultur- och fritidsförvaltningen, kyrkan och landstinget.

Åtaganden

Rikt och varierat kultur- och föreningsliv

Aktivt verka för att ge barn och elever ett rikt kulturutbud

Frivilliga skolformer:

Kulturupplevelser är viktiga. Kontinuerliga inslag av musik, teater och utställningar ska ge eleverna ett utbud, som ger dem möjligheter att ta del av dessa kulturyttringar. Skolans lokaler utformas så att de bidrar till kulturell stimulans. Kurser med kulturell inriktning ska erbjudas inom ramen för individuella val. Elevernas utveckling mot eget skapande skall uppmuntras. Skolans lokaler skall utnyttjas för elevernas utställningar och musikarrangemang. "Musik över gränserna" är ett uppskattat kulturinslag. I samband med läsårsavslutningen skall eleverna uppmuntras att själva bidra med kulturella aktiviteter.

Ökad samverkan med organisationer och föreningar

Detta inbegriper ett nyttjande av kulturskolan Mirandas ut. Här berörs idrottsföreningar, musik- och kulturföreningar, teatergrupper m fl.bud.

Kommunens åtaganden gentemot medborgarna ska vara tydliga

Tydlig verksamhetsplan för medborgarna

2. Infrastruktur

En företagsvänlig kommun

Entreprenörskap skall prioriteras på gymnasieskolan

S: t. Mikaels-skolans målsättning är att förmedla en aktuell och relevant utbildning i samverkan med arbetslivet. Detta kräver att skolan är lyhörd för arbetslivets och samhällets krav. Programråd ska finnas för alla yrkesprogram. S:t Mikaels-skolan har påbörjat ett utvecklingsarbete tillsammans med teknik- och industriföretagen samt vård- och omsorgssektorn med målet att arbetsplatsförlägga stora delar av de yrkesförberedande programmen. Den arbetsplatsförlagda utbildningen, APU, är värdefull och skall ständigt utvecklas på yrkesprogrammen. För eleven är handledaren den viktigaste personen under APU:n. Handledarutbildning är ett effektivt instrument för att uppnå målen för APU. Kompetensutveckling för lärare inom elevernas kommande yrkesområden är angelägen. Studiebesök i arbetslivet för att ta del av nya metoder och teknik utgör viktiga inslag i utbildningen. Projektarbetet ger eleven ytterligare möjlighet till kontakt och samarbete med näringslivet. Varje program bör etablera kontakter med forskning och utveckling med lämpliga avnämare. För de yrkesinriktade programmen kan detta vara kontakter med ortens näringsliv som bedriver forskning och utveckling inom sin bransch. För de teoretiska programmen kan det vara kontinuerlig kontakt med en eller flera högskolor inom programmets inriktning. Det är angeläget att tillsammans med Högskolan arbeta för ett ökat samarbete om fortbildning för lärare.

En levande landsbygd

Bibehållande av byskolor

Ge tydliga besked till medborgarna att inte avveckla någon byskola. Skolorna ute i flera byar har ett litet antal elever. Vid flera tillfällen har det diskuterats nedläggning av dessa. I skolplanen finns angivet att dessa ska behållas.

Åtaganden	
Mora skall vara knutpunkt och motor för handel, industri, besöksnäring och utbildning i regionen	<p>Ökad samverkan inom utbildningsområdet med närliggande kommuner</p> <p><i>På regional nivå har frågan om ett gemensamt gymnasieförbund diskuterats i kommunerna under en längre tid. Gymnasieutskottet har pekat på behovet av samma beräkningsgrunder vid bestämning av programkostnaderna. Utskottet vill också att samtliga frivilliga skolformer, d.v.s. även kommunal vuxenutbildning och gymnasiesärskola, ska ingå i gymnasieförbundet om ett sådant bildas. I avvaktan på beslut fortsätter gymnasieutskottet att samverka med kranskommunerna genom en adjungering av ledamöter från Orsa och Älvdalen till utskottssammanträdena.</i></p>
3. Ekonomi	
God ekonomisk hushållning	<p>Ekonomi i balans 31 december</p> <p>Verksamhetsutveckling</p> <p><i>Åtagandet syftar till att ge utrymme för att lägga in verksamhetsindikatorer som har prioriterats som ett identifierat förbättringsområde. Åtagandet och de prioriterade verksamhetsindikatorerna syftar också till att ge utrymme för att lägga in aktiviteter som beskriver de identifierade förbättringsområdena inom ramen för det som framkommit i processen där värdegrund, nuläges- och omvärldsanalys, resultatet från föregående år, nationella styrdokument och verksamhetens indikatorer har analyserats.</i></p>
	<p>Tydligare dialog mellan utbildningsverksamhet och politisk nivå</p> <p><i>För att skapa en förankrad prioritering av verksamheternas åtaganden</i></p>
Miljömedvetenhet i Morakoncernen	<p>Miljöredovisning i årsbokslutet</p> <p>Sustainable City</p> <p><i>Mora kommun leder projektet Sustainable City som omfattar samlade åtgärder för ett hållbart samhälle och en än bättre kommun att bo i. E:on deltar som utomstående i projektet. Projektet omfattar i huvudsak 7 områden: Öka andelen lokal förnybar energi, kommunens verksamheter föregår med gott exempel, skapa en symbol för nya Mora, kommunikation och marknadsföring, främja cykling promenader och folkhälsa, miljöanpassad transporter, samt livsmedel lokalt och ekologiskt.</i></p>
	<p>Ge barn och ungdomar ökade kunskaper om miljö och hållbar utveckling</p>
Vara en attraktiv arbetsgivare	<p>Arbete med underlag till likabehandlingsstrategi</p> <p><i>En ny likabehandlingsstrategi skall vara framtagna till hösten 2010, i den finns också jämställdhetsarbetet beskrivet. Arbetet leds av personalenheten men alla förvaltningar skall bidra med underlag.</i></p>

Åtaganden

Adekvat kompetensutveckling inom yrket

Prioriterade områden för kompetensutveckling de närmsta åren är IT-fortbildning för personalen och utbildning av lärarna om förekommande funktionsbinder hos elever samt hur undervisningssituationen på bästa sätt kan anpassas för elever i behov av särskilt stöd.

Aktivt verka för att sjukfrånvaron skall minska

Personalsituationen på S:t Mikaels-skolan bedöms vara stabil. Personalens sjukfrånvaro är låg i jämförelse med situationen på andra förvaltningar. Av de personalenkäter som görs framgår det att personalen trivs på skolan, vilket säkert är en bidragande förklaring till den låga sjukfrånvaron. Skolan uppmantrar också personalen att ta del av kommunens friskvårdsutbud.

En god arbetsmiljö där personalens rättigheter och skyldigheter framgår

Avslutningssamtal, Tricconec

Tydligt chefsansvar

Skapa en balans mellan uppgifter och tilldelade resurser

Tilldelade resurser är tid och pengar för de uppgifter man fått sig ålagda

BUDGET

Ekonomisk jämförelse (tkr)	Utfall	Utfall	Prognos	Budget 2010				Budget 2011			
	2007	2008	2009	KB	Intäkt	Kostnad	Resultat	KB	Intäkt	Kostnad	Resultat
Skolchef centralt	1 196	540	0	19 224	0	-19 224	0	19 421	0	-19 421	0
Förskola och obl. skolformer (gr)	-682	3 641	-3 000	243 697	21 272	-264 969	0	241 329	19 972	-261 301	0
Frivilliga skolformer (gy-vux)	-3 262	-10	1 620	94 161	63 839	-158 000	0	92 245	59 839	-152 084	0
Elevhälsoenhet	-175	853	0	8 877	50	-8 927	0	8 950	50	-9 000	0
Summa	-2 923	5 024	-1 380	365 959	85 161	-451 120	0	361 945	79 861	-441 806	0

SOCIALNÄMNDEN

ORDFÖRANDE: Bernt Persson (S)
FÖRVALTNINGSCHEF: Gunnel Gyllander
FÖRVALTNING: Socialförvaltningen

SAMMANFATTNING

Socialnämndens verksamhet påverkas i stor utsträckning av samhällsutvecklingen och den demografiska utvecklingen. Antalet 85-åringar och äldre kommer att öka under planeringsperioden vilket med stor sannolikhet kommer att medföra ett ökat behov av hemtjänst och särskilda boenden. Vi ser också att behovet av stödinsatser och boende för dementa personer ökar. Utifrån detta ser vi ett behov att utöka antalet demensplatser vilket kan göras genom en tillbyggnation vid Strömstårdarna. Dagverksamheterna vid Spanskgården och Noretgården kommer att avvecklas i sin nuvarande form.

Inom IFO kommer verksamheten att fortsätta att jobba med att utveckla insatser och lösningar på hemmaplan för barn, ungdomar och familjer med sociala problem. Kostnaderna för försörjningsstöd ökar under 2009 och befaras, utifrån den rådande lågkonjunkturen och de förändringar som görs i socialförsäkringssystemen, öka även under 2010. En gruppboende för funktionshindrade behöver startas upp vid halvårsskiftet. Korttidsboende för barn och ungdomar med funktionshinder kommer att ses över utifrån ett behov att samordna verksamheterna.

Åtaganden	
1. Bo och leva i Mora	
En trygg och värdig äldreomsorg	Brukarna i äldreomsorgen känner sig trygga med det stöd de får
	Insatserna inom äldreomsorg ska utformas med hänsyn till brukarnas integritet och önskemål
	Insatser ska möjliggöra att äldre personer kan bo kvar hemma så länge man önskar
	Insatser inom äldreomsorgen ska präglas av ett funktionsbevarande och rehabiliterande förhållningssätt.
	Underlätta vård av anhörig i hemmet
Minskat drogmissbruk bland unga	Öppenvårdsinsatserna ska bidra till minskat drogmissbruk

Folkhälsa och sociala omsorger	<p>Brukare med funktionshinder ska känna sig trygga och nöjda med den omsorg som ges</p> <p>Insatserna ska utformas med hänsyn till brukarnas integritet och önskemål</p> <p>Insatser i boendet ska öka den enskildes självständighet</p> <p>Socialtjänstens öppna verksamhet ska vara lättillgängliga och erbjuda tidiga insatser</p> <p>Insatser för barn- och ungdomar ska i den mån det är möjligt erbjudas på hemmaplan</p> <p>Genom "Arbete o Utveckling" bidra till att motverka utanförskap och möjliggöra ett självständigare liv.</p>
Åtaganden gentemot medborgarna ska vara tydliga	Socialnämndens uppdrag och åtaganden ska vara kända för medborgarna

3. Ekonomi

God ekonomisk hushållning	<p>Ekonomi i balans 31 december</p> <p>Verksamhetsutveckling</p> <p><i>Åtagandet syftar till att ge utrymme för att lägga in verksamhetsindikatorer som har prioriterats som ett identifierat förbättringsområde. Åtagandet och de prioriterade verksamhetsindikatorerna syftar också till att ge utrymme för att lägga in aktiviteter som beskriver de identifierade förbättringsområdena inom ramen för det som framkommit i processen där värdegrund, nuläges- och omvärldsanalys, resultatet från föregående år, nationella styrdokument och verksamhetens indikatorer har analyserats.</i></p>
	<p>Ha en kostnadseffektiv verksamhet</p> <p>Kontinuerligt anpassa verksamheten utifrån ändrade behov och ekonomiska förutsättningar</p> <p>Utveckla kostnadseffektiva metoder i egen regi</p>
Miljömedvetenhet i Morakoncernen	<p>Miljöredovisning i årsbokslutet</p> <p>Sustainable City</p> <p><i>Mora kommun leder projektet Sustainable City som omfattar samlade åtgärder för ett hållbart samhälle och en än bättre kommun att bo i. E.ON deltar som utomstående i projektet.</i></p> <p><i>Projektet omfattar i huvudsak 7 områden: Öka andelen lokal förnybar energi, kommunens verksamheter föregår med gott exempel, skapa en symbol för nya Mora, kommunikation och marknadsföring, främja cykling promenader och folkhälsa, miljöanpassade transporter, samt livsmedel lokalt och ekologiskt</i></p>

Vara en attraktiv arbetsgivare

Arbete med underlag till likabehandlingsstrategi

En ny likabehandlingsstrategi skall vara framtagen till hösten 2010, i den finns också jämställdhetsarbetet beskrivet. Arbetet leds av personalenheten men alla förvaltningar skall bidra med underlag.

Medarbetarna ska vara stolta över sitt arbete och nöjda med sin arbetssituation

Öka antal arbetsfriska dagar

Utveckla och stärka ledarskapet

Aktivt arbeta för att tillgodose framtida rekryteringsbehov

Antalet heltidstjänster ska öka

BUDGET

Ekonomisk jämförelse (tkr)	Utfall	Utfall	Prognos	Budget 2010			Resultat	Budget 2011			Resultat
	2007	2008	2009	KB	Intäkt	Kostnad		KB	Intäkt	Kostnad	
Förvaltningsövergripande	3 561	4 906	5 395	11 846	3 640	-15 486	0	12 126	3 726	-15 852	0
Internhyra och kapitaltjänst				5 090		- 5 090		5 090		- 5 090	
Äldreomsorg	1 207	-426	-4 062	201 540	48 348	-249 888	0	206 309	49 492	-255 801	0
IFO /LSS	-1 989	-10 417	-10 723	147 078	32 032	-179 110	0	152 057	32 790	-184 847	0
därav övergripande	1 432	1 234	337	33 296	2 818	-36 116	0	34 084	2 885	-36 969	0
därav IFO	-1 472	-7 947	-5 456	46 027	2 517	-48 544	0	47 116	2 577	-49 693	0
därav LSS/Soc Psyk/Arbete	-1 949	-3 704	-4 604	67 754	26 696	-94 450	0	70 857	27 328	-98 185	0
Summa	2 779	-5 937	-11 900	365 554	84 020	-449 574	0	375 582	86 008	-461 590	0

TAXOR

Taxetyyp	Nuvarande taxa 2009	Förslag till ny taxa 2010
Vårdavgifter		
Vårdtaxa Nivå 1: 16% Pris basbelopp	571	Revision av taxesystem
Vårdtaxa Nivå 2: 32% Pris basbelopp	1 141	Revision av taxesystem
Vårdtaxa Nivå 3: 48% Pris basbelopp	1 712	Revision av taxesystem
Ansöknings- och tillsynsavgifter för serveringstillstånd enligt alkohollagen (AL)		
Ansökningsavgifter	Nuvarande taxa 2009	Förslag till ny taxa 2010
Nyansökningar	10 600	10 600
Utvidgat tillstånd	5 300	5 300
Ändrade ägarförhållanden/styrelse		5 300
Utökade serveringstider	3 200	3 200
Tillfälliga tillstånd för allmänheten	10 000	10 000
Tillfälliga tillstånd för allmänheten för tidigare godkänd restauratör	5 000	5 000
Permanent tillstånd för slutna sällskap	10 000	10 000
Tillfälliga tillstånd för slutna sällskap max 150 personer	1 000	1 000
Tillfälliga tillstånd för slutna sällskap > 150 personer	2 000	2 000

TAXOR (forts.)

Tillsynsavgifter alkohol	Nuvarande taxa 2009	Förslag till ny taxa 2010
Fastställes efter den årsomsättning av alkoholdrycker som uppgivits av restauratören i restaurangrapporter enligt följande;		
Årsomsättning alkoholdrycker kr		
000 000 - 100 000	1 400	1 500
100 001 - 250 000	2 800	2 900
250 001 - 500 000	4 200	4 300
500 001 - 1 000 000	5 500	5 600
1 000 001 - 1 500 000	6 900	7 000
1 500 001 - 2 000 000	8 200	8 300
2 000 001 - 4 000 000	9 600	9 700
4 000 001 - 6 000 000	11 000	11 100
Tillsynsavgift Folkölsförsäljning	1 000	1 000
Tillsynsavgift enbart tobaksförsäljning	1 000	1 000
Tillsynsavgift enbart nikotinläkemedel	1 000	1 000
Tillsynsavgift för tobak o nikotinläkemedel	1 500	1 500
Påminnelseavgifter för restaurant rapporter	500	500

BYGGNADSNÄMNDEN

ORDFÖRANDE: Anders Bogg (C)
FÖRVALTNINGSCHEF: Konny Kolping
FÖRVALTNING: Stadsarkitektkontoret

SAMMANFATTNING

Byggnadsnämnden är den kommunala nämnd som skall fullgöra de uppgifter vilka i huvudsak regleras i plan- och bygglagen, lagen om tekniska egenskapskrav på byggnader, miljöbalken och lagen om bostadsanpassningsbidrag. Nämnden har även arkivansvar enligt 4 § arkivlagen.

Byggnadsnämnden skall medverka i den fysiska planeringen så att en god livsmiljö skapas åt kommuninvånarna och värna om den för bygden unika bebyggelsen men även genom hög planberedskap underlätta för utbyggnader och nyetableringar.

Byggnadsnämndens tjänster skall kännetecknas av rättssäkerhet och av hög kvalitet, pålitlighet, god förmåga och trovärdighet att uppfylla och tillfredställa kommuninnevärnarnas krav, behov och förväntningar.

Efterfrågan på byggbara och planlagda områden för bostadsbyggande är stor och äldre detaljplaner måste ändras eller upphävas för att tillgodose dagens krav. Nya detaljplaner för handel men även ökning av byggrätter för handeln i centrala Mora efterfrågas så även ny planlagd mark för industriända-mål. Stadsarkitektkontoret har ett rekordstort antal uppdrag när det gäller detaljplaneläggning. Bemanningen på stadsarkitektkontoret är inte anpassad till den stora tillströmningen av planärenden som skett de senaste tre-fyra åren.

Ett samverkansarbete, mellan stadsarkitektkontoren i Mora och Orsa, har påbörjats med målsättningen att skapa en gemensam förvaltning för att minska framför allt sårbarheten men också för att öka och bredda kompetensen och därmed också höja kvaliteten och effektiviteten

Åtaganden

1. Bo och leva i Mora

En trygg och värdig äldreomsorg

Underlätta vård av anhöriga i hemmet

BAB skall handläggas snabbt och effektivt

Kommunens åtaganden

gentemot medborgarna ska vara tydliga

Tjänstegaranti för bygglov

Garantin innebär att ett bygglov, på delegation under perioden september - maj räknat från dagen då ansökan är komplett och ansökan inte strider mot detaljplan, inte får ta mer än 3 veckor.

2. Infrastruktur

En levande landsbygd	Översiktsplan <i>Översiktsplanen skall möjliggöra en markanvändning som ger förutsättningar för en levande landsbygd</i>
Mora har byggbar mark för bostäder, handel, industri och andra företag	Detaljplaner för handel <i>Detaljplanera områden för handelsändamål</i>
	Markreserv för bostäder <i>Detaljplanering av mark för bostäder</i>
	Detaljplaner för industri

3. Ekonomi

God ekonomisk hushållning	Ekonomi i balans 31 december
---------------------------	-------------------------------------

Verksamhetsutveckling

Åtagandet syftar till att ge utrymme för att lägga in verksamhetsindikatorer som har prioriterats som ett identifierat förbättringsområde. Åtagandet och de prioriterade verksamhetsindikatorerna syftar också till att ge utrymme för att lägga in aktiviteter som beskriver de identifierade förbättringsområdena inom ramen för det som framkommit i processen där värdegrund, nuläges- och omvärldsanalys, resultatet från föregående år, nationella styrdokument och verksamhetens indikatorer har analyserats.

Miljömedvetenhet i Morakoncernen	Miljöredovisning i årsbokslutet
----------------------------------	--

Sustainable City

Mora kommun leder projektet Sustainable City som omfattar samlade åtgärder för ett hållbart samhälle och en än bättre kommun att bo i. E.ON deltar som utomstående i projektet. Projektet omfattar i huvudsak 7 områden: Öka andelen lokal förnybar energi, kommunens verksamheter föregår med gott exempel, skapa en symbol för nya Mora, kommunikation och marknadsföring, främja cykling promenader och folkhälsa, miljöanpassade transporter, samt linsmedel lokalt och ekologiskt

Energi- och klimatrådgivning

Mora och Orsa kommunen har en, för båda kommunerna, gemensam energi- och klimatrådgivare som till största delen finansieras av bidrag från energimyndigheten. Energi- och klimatrådgivaren tillhör från och med den 1 juli 2009 tekniska förvaltningen.

Vara en attraktiv arbetsgivare

Arbete med underlag till likabehandlingsstrategi

En ny likabehandlingsstrategi skall vara framtagen till hösten 2010, i den finns också jämställdhetsarbetet beskrivet. Arbetet leds av personalenheten men alla förvaltningar skall bidra med underlag.

Återbesättning av tjänster

Vid pensionsavgång av nyckelpersoner ska det ges möjlighet för efterkommande person att arbeta parallellt under ett år innan nyckelpersonen pensioneras.

BUDGET

Ekonomisk jämförelse (tkr)	Utfall	Utfall	Prognos	Budget 2010				Budget 2011			
	2007	2008	2009	KB	Intäkt	Kostnad	Resultat	KB	Intäkt	Kostnad	Resultat
Byggnadsnämnden	-80	15	0	320	0	-320	0	330	0	-330	0
Stadsark. förvaltningen	334	28	-150	5 195	1 975	-7 170	0	5 231	2 000	-7 231	0
Bostadsanpassningsbidrag	330	670	150	1 650	0	-1 650	0	1 700	0	-1 700	0
Klimat o- energirådgivning	-10	-16	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Summa	574	697	0	7 165	1 975	-9 140	0	7 261	2 000	-9 261	0

Det är viktigt att finansieringen klargöres innan stadsarkitektkontoret får uppdraget att upprätta ett planprogram eller en detaljplan där kommunen är markägare eller på annat sätt är inblandad. I redovisad budget ingår inte externa kostnader för konsulter, annonsering mm i samband med att upprätta planprogram eller detaljplaner.

En gemensam förvaltning med Orsa kommer förmodligen inte att ge någon omedelbar kostnadsreducering men på några års sikt bör effektiviseringen medföra en kostnadsminskning.

TAXOR

Inom byggnadsnämndens verksamhet finns nedanstående avgiftstaxor.

Taxa för byggnadsnämndens verksamhet	Nuvarande taxa 2009	Förslag till ny taxa 2010
Taxa för bygglov mm	KF beslut § 33/1997	Indexreglering enl. KPI
Taxa för plantillstånd	KF beslut § 7/2009	-
Taxa för hantering av externa detaljplaner	KF beslut § 32/1997	-
Kopieringstaxa enl. beslut	BN beslut § 293/1989	-

Under 2009 kommer taxan för hanteringen av externa planer att ses över och så även avgifterna för kopiering.

MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDSNÄMNDEN

ORDFÖRANDE: Gunnar Nilsson (S)
FÖRVALTNINGSCHEF: Nils-Göran Johansson
FÖRVALTNING: Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen

SAMMANFATTNING

Utifrån erfarenheter av tidigare planering i MoraPlus IT och den tidsredovisning som vi har utvärderat så har de åtaganden som av nämnderna i Orsa och Mora gjorts utifrån den kärnverksamhet vi bedriver. Det är tillsynsverksamheten som är viktig och att den planerade tillsynen ökar. Taxan för miljötillsynen kommer att ändras under 2009 och kommer

att presenteras så att kommunfullmäktige kan anta den när kommunplanen skall tas.

Den ram vi fått för budget 2010 räknar vi med att hålla.

Åtaganden	
1. Bo och leva i Mora	
Kommunens åtaganden gentemot medborgarna ska vara tydliga	Vi ska bedriva tillsyn för att minska spridning av oönskade miljö- och hälsostörande ämnen till luft, mark och vatten
	Vi ska bedriva tillsyn för att säkerställa en god och hälsosam miljö i bostäder, skolor, förskolor, hygien- och offentliga lokaler
	Vi ska bedriva kontroll för att de livsmedel som produceras, säljs och på andra sätt hanteras i kommunen ska vara säkra.
2. Infrastruktur	
En företagsvänlig kommun	Vi har rättssäker handläggning och ger service och information med hög kvalitet.
Mora har byggbar mark för bostäder, handel, industri och andra företag	Vi ska delta aktivt i samhällsplaneringen för att åstadkomma en god miljö och en hållbar utveckling.

Åtaganden

3. Ekonomi

God ekonomisk hushållning

Ekonomi i balans 31 december

Verksamhetsutveckling

Åtagandet syftar till att ge utrymme för att lägga in verksamhetsindikatorer som har prioriterats som ett identifierat förbättringsområde.

Åtagandet och de prioriterade verksamhetsindikatorerna syftar också till att ge utrymme för att lägga in aktiviteter som beskriver de identifierade förbättringsområdena inom ramen för det som framkommit i processen där värdegrund, nuläges- och omvärldsanalys, resultatet från föregående år, nationella styrdokument och verksamhetens indikatorer har analyserats.

Miljömedvetenhet i Morakoncernen

Miljöredovisning i årsbokslutet

Sustainable City

Mora kommun leder projektet Sustainable City som omfattar samlade åtgärder för ett hållbart samhälle och en än bättre kommun att bo i.

E.ON deltar som utomstående i projektet. Projektet omfattar i huvudsak 7 områden: Öka andelen lokal förnybar energi, kommunens verksamheter föregår med gott exempel, skapa en symbol för nya Mora, kommunikation och marknadsföring, främja cykling promenader och folkhälsa, miljöanpassade transporter, samt livsmedel lokalt och ekologiskt

Vi ska bedriva naturvårdsarbete så att värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas.

Vara en attraktiv arbetsgivare

Arbete med underlag till likabehandlingsstrategi

En ny likabehandlingsstrategi skall vara framtagen till hösten 2010, i den finns också jämställdhetsarbetet beskrivet. Arbetet leds av personalenheten men alla förvaltningar skall bidra med underlag.

Vi ska tillsammans skapa trivsel, glädje, öppenhet, respekt och omtanke. Det ska vara roligt att gå till jobbet.

BUDGET

Ekonomisk jämförelse (tkr)	Utfall	Utfall	Prognos	Budget 2010				Budget 2011			
	2007	2008	2009	KB	Intäkt	Kostnad	Resultat	KB	Intäkt	Kostnad	Resultat
Miljö/hälsoskyddsnämnd (1015)	-98	-107	0	350	0	- 350	0	350	0	- 350	0
Hälsoskydd (2610)	267	-12	0	246		- 246	0	246		- 246	0
Livsmedel (2611)	537	162	0	214	540	- 754	0	214	540	- 754	0
Miljötillsyn (2612)	845	1	0	192	845	- 1 037	0	192	845	- 1 037	0
Gem.miljö- & hälsokontor (269)	-1 369	-38	0	1 996	0	- 1 996	0	2 043	0	- 2 043	0
Kalkning (272)	186	77	0	147	775	- 922	0	147	775	- 922	0
Fiskevård (273)	23	12	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Naturvård (274)	4	-85	0	115	360	- 475	0	115	360	- 475	0
Summa	396	10	0	3 260	2 520	- 5 780	0	3 307	2 520	- 5 827	0

TAXOR

Ny miljötillsynstaxa ska utarbetas under 2009, för att antas i kommunfullmäktige i december 2009.

TEKNISKA NÄMNDEN

ORDFÖRANDE: Gösta Frost (S)
FÖRVALTNINGSCHEF: Mikael Jaråker
FÖRVALTNING: Tekniska förvaltningen

SAMMANFATTNING

Generellt uppskattas kostnaderna för Tekniska nämndens verksamheter öka mer än vad kommunbidraget till Tekniska nämnden kommer att öka. Detta innebär ökad press på nämnden och krav till ytterligare besparingar alternativt ökade intäkter. Det kan också i en förlängning innebära personalnedskärningar alternativt sämre service och kvalitet på levererade tjänster.

Inför 2010 kommer internhyra att införas vilket innebär mindre kommunbidrag direkt till Tekniska nämnden samtidigt som detta kompenseras med intäkter från övriga förvaltningar i form av lokalhyror. Förvaltningen kommer att fortsätta lämna förslag på åtgärder för att minska kostnaderna för våra lokaler vilket exempelvis innebär förslag till försäljningar alternativt möjligheter till ökade intäkter.

Beroende på vad som händer med multihallsprojektet på Prästholmen kan stora förändringar ske inom driften för våra fritidsanläggningar. Förhoppningen är att försöka restaurera och nyinvestera i våra fritidsanläggningar för att så mycket som möjligt slippa akuta underhållsinsatserna och öka attraktionen för våra anläggningar. Möjligheterna till att öka intäkterna för Mora skidstadion kommer också att påverka fritidsavdelningens planering redan hösten 2009 men framförallt 2010-2011.

Tekniska förvaltningen kommer att bidra till en långsiktig samhällsplanering genom att ge förslag till fler strategiska markköp för Mora kommun. Detta för att fortsätta skapa bra förutsättningar för etablering av handel, industri och bostäder i Mora.

Renhållningsorganisationen står inför förslag till samverkan med Orsa och Älvdalen vilket kan innebära en hel del förändringar. Kundtjänsten skall tillbaka till kommunen under 2010, i vilken form beslutas under hösten 2009.

Väghållningen i Mora kommun kommer att få svårare att leva upp till de krav som finns på bl.a. snöröjda vägar och gator. Besparingar kommer att genomföras inom verksamheten offentlig belysning men exakt vad det kommer att innebära i kronor vet vi inte idag. Genomfartsprojektet kommer att löpa på med fortsatta kontakter med bl.a. Vägverket och Region Dalarna.

Åtaganden

1. Bo och leva i Mora

Rikt och varierat kultur- och föreningsliv

Mora skall utveckla och skapa Sveriges bästa kommunala fritidsverksamhet

Mora kommun skall vara med att skapa ett brett utbud av attraktiva fritidsaktiviteter och driva fritidsanläggningar som uppskattas av invånarna i Mora och dess besökare.

Mora kommuns fastigheter skall förvaltas och utvecklas på ett för kommunen ekonomiskt och effektivt sätt

Mora kommun skall eftersträva en effektiv och bra förvaltning av skog, mark, byggnader, parker, gator mm. Dessutom skall detta kontinuerligt utvecklas och förnyas i takt med samhällets utveckling.

2. Infrastruktur

Mora skall vara knutpunkt och motor för handel, industri, besöksnäring och utbildning i regionen

Utveckla förutsättningarna för transporter och resande i regionen

Målet är att utveckla förutsättningarna för transporter och resande i regionen

Mora har byggbar mark för bostäder, handel, industri och andra företag

Mora skall skapa attraktiv mark för handel och industri

Mer mark för handel och industri måste skapas. Industrimark med anknypning till järnväg skall kunna erbjudas intresserade företag.

Skapa förutsättningar för nybyggnation av bostäder i Mora

3. Ekonomi

God ekonomisk hushållning

Ekonomi i balans 31 december

Verksamhetsutveckling

Åtagandet syftar till att ge utrymme för att lägga in verksamhetsindikatorer som har prioriterats som ett identifierat förbättringsområde. Åtagandet och de prioriterade verksamhetsindikatorerna syftar också till att ge utrymme för att lägga in aktiviteter som beskriver de identifierade förbättringsområdena inom ramen för det som framkommit i processen där värdegrund, nuläges- och omvärldsanalys, resultatet från föregående år, nationella styrdokument och verksamhetens indikatorer har analyserats.

Miljömedvetenhet i Morakoncernen

Miljöredovisning i årsbokslutet

Åtaganden

Sustainable City

Mora kommun leder projektet Sustainable City som omfattar samlade åtgärder för ett hållbart samhälle och en än bättre kommun att bo i. E.ON deltar som utomstående i projektet.

Projektet omfattar i huvudsak 7 områden: Öka andelen lokal förnybar energi, kommunens verksamheter föregår med gott exempel, skapa en symbol för nya Mora, kommunikation och marknadsföring, främja cykling promenader och folkhälsa, miljöanpassade transporter, samt livsmedel lokalt och ekologiskt

Vara en attraktiv arbetsgivare

Arbete med underlag till likabehandlingsstrategi

En ny likabehandlingsstrategi skall vara framtagen till hösten 2010, i den finns också jämställdhetsarbetet beskrivet. Arbetet leds av personalenheten men alla förvaltningar skall bidra med underlag.

BUDGET

Ekonomisk jämförelse (tkr)	Utfall	Utfall	Prognos 2009	Budget 2010				Budget 2011			
	2007	2008		KB	Intäkt	Kostnad	Resultat	KB	Intäkt	Kostnad	Resultat
											0
Tekniknämnd	-70	-3	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gata/park	-2 975	-3 017	0	20 782	1 000	-21 782	0	20 963	1 000	-21 963	0
Fastigheter	314	2 873	0	25 225	6 000	-31 225	0	25 860	6 000	-31 860	0
Fritid	-722	-903	0	9 244	4 200	-13 444	0	9 244	4 200	-13 444	0
Kartverksamhet	429	1 102	0	2 282	2 750	-5 032	0	2 332	2 750	-5 082	0
Renhållning	-100	540	0	224	0	-224	0	224	0	-224	0
Tekniska administration TC	-60	-145	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Justering internhyressystem				- 5 023	60 900	- 55 877		- 5 023	60 900	- 55 877	
Summa	-3 184	447	0	52 734	74 850	- 127 584	0	53 600	74 850	- 128 450	0

KULTURNÄMNDEN

ORDFÖRANDE: Bigitta Sohlberg (S)
FÖRVALTNINGSCHEF: Caroline Smids
FÖRVALTNING: Kulturförvaltningen

SAMMANFATTNING

Konst och kultur utgör grunden för kommunikation, innovation och kreativitet. Kulturell frihet för individer och samhällen är ett grundläggande villkor för det demokratiska samhället och en del av de mänskliga rättigheterna. Kulturarvet vittnar om mänsklig kreativitet och utgör fundamentet för mänsklig identitet. Kulturlivet inrymmer möjligheter att ta del av människans olika kulturella traditioner och uppmuntrar nyskapande och innovation. Det är en demokratisk rättighet att ha tillgång till kultur, konst och kunskap i livets alla skeden från barndom till ålderdom. Kulturnämnden tog under 2008 fram ett måldokument för dess verksamheter, "En Kulturs Agenda 21 för Mora kommun", vilken styr planeringen för 2010. År 2010 blir ett utmaningsår både för Mora kommun och för dess invånare. I sådana lägen kan kulturell verksamhet vara en källa till kreativitet och inspiration för den enskilde såväl som för samhället i stort. Det rådande ekonomiska läget kräver en renodling av nämndens verksamhet. Barn och ungdom har länge varit en prioriterad målgrupp för Kulturnämnden. Nu tvingar den ekonomiska situationen nämnden att fatta det svåra beslutet att trots detta, dra in på vissa av de verksamheter som vänder sig till barn och unga. Nämnden har utifrån ett underlag med förslag och konsekvensbeskrivningar beslutat att inför 2010 helt avveckla Kulturskolan Mirandas musikterapiverksamhet. Kulturskolans mediaverkstad kommer att minska i omfång och ska därför fokusera på den del av verksamheten som vänder sig till barn och unga inom skolan - dvs Mirandas verkstäder. Vidare kommer kvällskurserna för barn och unga finnas kvar, samt vissa internationella projekt, medan större delen

av mediaverkstadens resterande verksamhet avvecklas. Nämndens kvarvarande barn- och ungdomskulturella verksamheten, som fortfarande är en stor och viktig del, kommer att renodlas och lyftas fram för att det ska bli tydligare för invånarna vad kommunen erbjuder för dess barn och unga. Människors kultur- och fritidsvanor förändras, vilket innebär att Kulturnämndens verksamheter måste bevaka sin omvärld och utveckla sina metoder i samverkan med kunder/elever/användare. Inom musikundervisningen sker en spännande utveckling, och på biblioteks-sidan har lånesiffrorna börjat stiga efter att under flera år fallit. Detta måste vi kunna möta genom att föra en diskussion om vad som ska prioriteras inom respektive verksamhet.

Den ekonomiskt svåra situationen gör att efterfrågan på konsumentvägledning, budgetrådgivning och skuldsanering väntas öka. Även här blir det viktigt att föra en diskussion om vad som ska prioriteras inom respektive område. Kommunens nya webbplats ger ökade möjligheter att informera och hjälpa till självhjälp, för att fokusera på de mer komplicerade fallen. Kulturutredningen som kom i början av 2009, kan innebära möjligheter för kulturverksamheten att utvecklas ytterligare. Skapande skol-reformen har redan givit resultat för Moras unga, och kulturnämnden hoppas kunna se mer av dessa och liknande möjligheter som Kultur-utredningen kan innebära under 2010.

Åtaganden

1. Bo och leva i Mora

Mora arbetsmarknad har rätt kompetens

Att arbeta läsfrämjande och samverka med samt stödja andra såsom förskollärare, vårdpersonal, föreningar m fl att också kunna göra det.

Läsning ger tillgång till nya kunskaper och upplevelser, inblick i andra människors liv ger perspektiv. Läsning av böcker kan leda till större kreativitet. Läsning av facklitteratur ger kompetensökning.

Att tillhandahålla material för forskare, studenter och skolundervisning

Tillgång till information, rätt material och underlag är en förutsättning för kompetensutveckling och studier.

Barn och elever i behov av särskilt stöd skall vara prioriterade

Att prioritera barn och unga i behov av särskilt stöd

I Kulturskolans ordinarie, frivilliga verksamheter uppmuntras barn i behov av särskilt stöd att delta, enskilt och i grupp, tillsammans med andra barn.

Att stimulera barns och ungdomars fantasi och kreativitet

Fantasi och kreativitet hos barn och unga ger dem en god möjlighet att utvecklas till delaktiga och ansvarstagande vuxna.

Tydliggjord kvalitet i skolan

Att genom kulturskolans estetiska verksamhet vara en naturlig del i den obligatoriska skolan.

Musikundervisning enligt kursplan på låg- och mellanstadiet, samt planera och genomföra luciatåg och skolavslutningar tillsammans med skolans övriga lärare

Folkhälsa och sociala omsorger

Att verka för att barn och ungdom får möjligheten att uttrycka sig, med flera olika estetiska språk, oavsett familjens ekonomiska, geografiska och sociala förhållanden.

Genom Kulturskolan Mirandas Verkstäder erbjuds alla barn i Mora dans i åk 1, musik i åk 2, drama i åk 3, bild i åk 4 och media i åk 6.

Rikt och varierat kultur- och föreningsliv

Att samla, bevara, vårda och tillgängliggöra material rörande Morabygdens kulturhistoria

Att aktivt föra ut det lokalhistoriska material som finns i bydearkivet till allmänheten och medverka för ökad kunskap om och förståelse för kulturarvet och dess betydelse för människan i samhället.

Att verka för att barn och ungdom får tillgång till flera olika arenor, där skapandet manifesteras och där kulturskolan med sin höga kompetens utgör ett nav för kommunens rika kulturliv.

Inom Kulturskolan Mirandas frivilliga verksamheter uppmuntras barns eget skapande genom en gedigen kursverksamhet på deltagarkulturnivå. Här uppmuntras också uppförandekultur genom att barnen manifesterar sitt intresse i en rad olika sammanhang

Åtaganden

Att, inom kulturområdet, uppmuntra till verksamheter mellan olika generationer.

Stimulera kontakter mellan olika generationer och kontakter med andra generationers kulturella yttringar.

Att uppmuntra till samarbeten av lokal-nationell-internationell karaktär för barn och ungdom

Vänortsfrågor, ungdomsdemokratiåtgärder.

Att verka för att erbjuda upplevelser, både inre och yttre sådana.

Den allmänna kulturverksamheten skall genom musikaktiviteter, konstutställningar, föreläsningar och happenings, återspegla samtiden. Utbudet skall vara - så långt det ekonomiska utrymmet medger - i paritet med det bästa i landet

Kommunens åtaganden gentemot medborgarna ska vara tydliga

Att vägleda och informera användare av såväl det fysiska biblioteket, som det digitala.

Tillgång till information även på tider som passar den enskilde. Ge kommuninvånarna tillgång till den kompetens som finns bland bibliotekets anställda om var och hur man finner relevant information av hög kvalitet.

Att säkra tillgången till böcker och annan media samt information för upplysning, utbildning, kunskapssökande och personlig utveckling

I enlighet med bibliotekslagen

Att värna om kulturhuset som en öppen, välkomnande och tillgänglig mötesplats och arena för utbyte av tankar, kunskap, idéer och åsikter

En öppen och tillgänglig mötesplats blir mer och mer angelägen då många möten sker i den digitala sfären.

Att främja nya estetiska uttryckssätt och stimulera till ett mera aktivt och kritiskt förhållningssätt till de nya medierna.

Kulturskolan erbjuder barn och ungdomar möjlighet att upptäcka nya estetiska språk och uttryckssätt

2. Infrastruktur

Åtaganden

En levande landsbygd

Att fortsatt stödja, utveckla och förnya de lokala kulturtraditioner som har gett Mora dess anseende som kulturbygd.

Kulturtraditioner kan tala till människor på olika sätt. När man växer upp i en lokal kulturtradition har man från tidig ålder möjlighet att inhämta stor kunskap om det som är speciellt för området vare sig det gäller kulturmiljöer, seder, musiktradition, dräktbruk, material- och hantverkskunskap, småföretagaranda, språkbruk och mycket mer. Kunskapen finns med hela livet oavsett hur man väljer att bruka den.

Dalmasar, jämtar, gutar och skåningar, med starka lokala kulturtraditioner, har fler beröringspunkter med t ex olika invandrargrupper än man först tänker. Man vill gärna bevara sina lokala kulturtraditioner jämte med att vara en modern människa i ett globaliserat samhälle. En av kulturtraditionens största uppgifter idag är kanske den förenande insikten om att många gör samma sak men på olika sätt.

Att ha en stark lokal kulturtradition är en stor tillgång men med detta följer också ett ansvar, dels för dess bevarande och utveckling och inte minst för att dela med sig av sitt kulturarv till omvärlden

Att värna vårt kulturarv samt vår lokala historia och utveckling för nutida och framtida generationer genom registrering, arkivering, dokumentation mm

Historien ger oss en enorm gratis kunskapsbank att förundras över, hämta inspiration från och inte minst utvecklas av. Allt från levnadssätt och normer till tekniker och materialkunskap kan utläsas ur arkivalierna i samlingen. Att ta det bästa ur historien för att användas i samtiden och framtiden.

Samhällsplanering, arkitektur, design

Att skydda, värdesätta och främja det lokala kulturarvet genom att samarbeta med lämpliga organ.

I strävan att hålla vårt kulturarv fortsatt levande och framåtskridande samarbetar vi bland annat med hembygdsrörelsen, kulturmiljöinstitutioner, skogsvårdare, intresseföreningar, engagerade personer och andra kulturarvsinstitutioner på lokal och regional plan.

Mora skall vara knutpunkt och motor för handel, industri, besöksnäring och utbildning i regionen

Att, inom kulturområdet, samverka med förvaltningar, kommuner och andra aktörer.

Samverkan i syfte att dela och öka kompetens, få synergieffekter o dyl.

Att verka för att kulturverksamheten blir en del av marknadsföringen av Mora Kommun både externt och internt.

Många av Kulturnämndens verksamheter är så kallade "positiva nyheter" inom media. Detta kan bidra till bilden av Mora som en attraktiv ort.

3. Ekonomi

God ekonomisk hushållning

Ekonomi i balans 31 december

Åtaganden

Verksamhetsutveckling

Åtagandet syftar till att ge utrymme för att lägga in verksamhetsindikatorer som har prioriterats som ett identifierat förbättringsområde.

Åtagandet och de prioriterade verksamhetsindikatorerna syftar också till att ge utrymme för att lägga in aktiviteter som beskriver de identifierade förbättringsområdena inom ramen för det som framkommit i processen där värdegrund, nuläges- och omvärldsanalys, resultatet från föregående år, nationella styrdokument och verksamhetens indikatorer har analyserats.

Miljömedvetenhet i
Morakoncernen

Miljöredovisning i årsbokslutet

Sustainable City

Mora kommun leder projektet Sustainable City som omfattar samlade åtgärder för ett hållbart samhälle och en än bättre kommun att bo i. E.ON deltar som utomstående i projektet.

Projektet omfattar i huvudsak 7 områden: Öka andelen lokal förnybar energi, kommunens verksamheter föregår med gott exempel, skapa en symbol för nya Mora, kommunikation och marknadsföring, främja cykling promenader och folkhälsa, miljöanpassade transporter, samt livsmedel lokalt och ekologiskt

Vara en attraktiv arbetsgivare

Arbete med underlag till likabehandlingsstrategi

En ny likabehandlingsstrategi skall vara framtagen till hösten 2010, i den finns också jämställdhetsarbetet beskrivet. Arbetet leds av personalenheten men alla förvaltningar skall bidra med underlag.

BUDGET

Ekonomisk jämförelse (tkr)	Utfall	Utfall	Prognos	Budget 2010				Budget 2011			
	2007	2008	2009	KB	Intäkt	Kostnad	Resultat	KB	Intäkt	Kostnad	Resultat
Ledning+konsument	-83	-143	0	4 315	88	-4 403	0	4 357	100	-4 457	0
Allmänskultur	521	509	200	7 847	180	-8 027	0	7 917	200	-8 117	0
Bibliotek	207	-185	0	7 707	540	-8 247	0	7 846	560	-8 406	0
Miranda	-487	-238	-200	5 590	745	-6 335	0	5 710	760	-6 470	0
Summa	158	-57	0	25 459	1 553	-27 012	0	25 830	1 620	-27 450	0

I 2009 års ledning ingår bidrag till musik vid Siljan och Kulturstip. med 480 tkr.

år 2007 erhöles statsbidrag för utbildning 100 tkr, och för projekt 1535 tkr

år 2008 erhöles statsbidrag för utbildning 133 tkr och för projekt 595 tkr (+ överskott på företagshälsa + 40 tkr)

MORAVATTEN AB

ORDFÖRANDE: Lars Matsson-Frost (C)
VD: Lars Mjöberg
Bolag: Moravatten AB

SAMMANFATTNING

Budgeten för 2010 är inte antagen av styrelsen. Vår budgetberedning sker under hösten 2009. Styrelsen fattar beslut om budget i november 2009. Budget- och plansiffror är hämtade ur vår 10-åriga ekonomiska långtidsplan. Bygger på en justering av taxan med ca + 4 % för år 2011. Investeringsbudgeten tas samtidigt med driftsbudgeten i november varje år. Investeringsbudgeten tas alltid i form av rambudget men finns

uppdelad på projektnivå. Detta ger verksamheten större spelrum i planeringen. På grundval av belastningen i verksamheten kan vi därför vara tvingade att senarelägga viss investeringsverksamhet där tidsaxeln inte är av största vikt.

	Åtaganden
1. Bo och leva i Mora	Vinterväghållning i Mora <i>Samordning av entreprenörer för vinterväghållning inom Mora kommun enligt anvisningar från beställaren (Tekniska förvaltningen)</i>
2. Infrastruktur	Åtagande enligt ägardirektiv <i>Moravatten skall:</i> <i>-tryggt förse Mora kommun invånare med vatten av god kvalitet</i> <i>-tryggt hantera avloppsverksamhet och avloppsrening med låg miljöbelastning</i> <i>-spela en viktig roll kommunens miljöarbete</i> <i>Moravatten skall med stor tillförlitlighet leverera dricksvatten samt avleda och rena avloppsvatten från sina abonnenter i Mora kommun</i>
3. Ekonomi	
God ekonomisk hushållning	Ekonomi i balans 31 december

Åtaganden

Verksamhetsutveckling

Åtagandet syftar till att ge utrymme för att lägga in verksamhetsindikatorer som har prioriterats som ett identifierat förbättringsområde. Åtagandet och de prioriterade verksamhetsindikatorerna syftar också till att ge utrymme för att lägga in aktiviteter som beskriver de identifierade förbättringsområdena inom ramen för det som framkommit i processen där värdegrund, nuläges- och omvärldsanalys, resultatet från föregående år, nationella styrdokument och verksamhetens indikatorer har analyserats.

Miljömedvetenhet
i Morakoncernen

Miljöredovisning i årsbokslutet

Sustainable City

Mora kommun leder projektet Sustainable City som omfattar samlade åtgärder för ett hållbart samhälle och en än bättre kommun att bo i. E.ON deltar som utomstående i projektet. Projektet omfattar i huvudsak 7 områden: Öka andelen lokal förnybar energi, kommunens verksamheter föregår med gott exempel, skapa en symbol för nya Mora, kommunikation och marknadsföring, främja cykling promenader och folkbälsa, miljöanpassade transporter, samt livsmedel lokalt och ekologiskt

Miljöprogram för Mora vatten AB

Vi har med utgångspunkt i våra betydande miljöaspekter, och med stöd av miljöpolicyen, utformat ett antal övergripande och detaljerade miljömål. I samband med målformuleringarna har vi även utvecklat ett budgeterat åtgärdsprogram med ansvarstildelning och tidplan.

Vara en attraktiv
arbetsgivare

Arbete med underlag till likabehandlingsstrategi

En ny likabehandlingsstrategi skall vara framtagna till hösten 2010, i den finns också jämställdhetsarbetet beskrivet. Arbetet leds av personalenheten men alla förvaltningar skall bidra med underlag.

BUDGET

	Utfall 2008	Prognos 2009	Budget 2010	Plan 2011	Plan 2012
Intäkter					
Nettoomsättning	51 269	47 170	45 170	46 659	46 659
Övrigt	1 625				
Summa intäkter	52 894	47 170	45 170	46 659	46 659
Kostnader					
Material & tjänster	-29 214	-26 000	-23 638	-23 407	-23 594
Personalkostnader	-13 660	-14 750	-14 570	-14 880	-15 157
Övriga kostnader					
Avskrivningar	-7 325	-6 000	-7 037	-6 118	-5 750
Kapitalkostnader	-1 324	-1 400	-1 600	-2 000	-2 000
Summa kostnader	-51 523	-48 150	-46 845	-46 405	-46 501
Bokslutsdisp					
Resultat	1 371	-980	-1 675	254	158
Investeringar					
	Utfall	Prognos	Budget	Plan	Plan
Projekt	2008	2009	2010	2011	2012
Rambudget	6 250	7 600	3 800	3 700	3 900
Summa	6 250	7 600	3 800	3 700	3 900

Investeringsbudgeten tas samtidigt med driftsbudgeten i november varje år.

Investeringsbudgeten tas alltid i form av rambudget men finns uppdelad på projektnivå. Detta ger verksamheten större spelrum i planeringen. På grundval av belastningen i verksamheten kan vi därför vara tvingad att senarelägga viss investeringsverksamhet där tidsaxeln inte är av största vikt.

MORASTRAND AB

ORDFÖRANDE: Lars Vilhelmsson
VD: Gunnar Holmberg
Bolag: Morastrand AB

SAMMANFATTNING

Åtaganden	
3. Ekonomi	
God ekonomisk hushållning	Ekonomi i balans 31 december Verksamhetsutveckling <i>Åtagandet syftar till att ge utrymme för att lägga in verksamhetsindikatorer som har prioriterats som ett identifierat förbättringsområde. Åtagandet och de prioriterade verksamhetsindikatorerna syftar också till att ge utrymme för att lägga in aktiviteter som beskriver de identifierade förbättringsområdena inom ramen för det som framkommit i processen där värdegrund, nuläges- och omvärldsanalys, resultatet från föregående år, nationella styrdokument och verksamhetens indikatorer har analyserats.</i>
Miljömedvetenhet i Morakoncernen	Miljöredovisning i årsbokslutet Sustainable City <i>Mora kommun leder projektet Sustainable City som omfattar samlade åtgärder för ett hållbart samhälle och en än bättre kommun att bo i. E.ON deltar som utomstående i projektet. Projektet omfattar i huvudsak 7 områden: Öka andelen lokal förnybar energi, kommunens verksamheter föregår med gott exempel, skapa en symbol för nya Mora, kommunikation och marknadsföring, främja cykling promenader och folkhälsa, miljöanpassade transporter, samt livsmedel lokalt och ekologiskt</i>
Vara en attraktiv arbetsgivare	Arbete med underlag till likabehandlingsstrategi <i>En ny likabehandlingsstrategi skall vara framtagen till hösten 2010, i den finns också jämställdhetsarbetet beskrivet. Arbetet leds av personalenheten men alla förvaltningar skall bidra med underlag.</i>

BUDGET

	Ufall	Utfall	Prognos	Prognos	Prognos	Prognos
Ekonomisk jämförelse (tkr)	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Hyror	124 844	132 519	138 754	138 169	140 816	143 520
Övriga intäkter	52 005	53 392	37 630	38 000	38 500	39 000
Summa intäkter	176 849	185 911	176 384	176 169	179 316	182 520
Entreprenad och köp av vht	-87 067	-91 212	-84 079	-81 789	-83 551	-85 372
Personalkostnader	-45 123	-44 896	-40 101	-40 900	-41 700	-42 500
Avskrivningar	-18 629	-19 893	-20 339	-21 006	-21 166	-21 326
Räntekostnader	-21 814	-26 794	-28 699	-27 340	-26 819	-26 252
Övriga kostnader	-878	-967	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Summa kostnader	-173 511	-183 762	-174 218	-172 035	-174 236	-176 450
Resultat	3 338	2 149	2 166	4 134	5 080	6 070
Outhyrt	0,2	0,1	0,2	0,5	0,7	1,0
Soliditet	5,1	5,0	5,1	5,4	5,7	6,2
Sjukfrånvaro	7,21	5,75	5,25	4,75	4,25	3,75

MORAPARKEN AB

ORDFÖRANDE: Peter Helander (C)
VD: Hans-Olof Bogren
Bolag: Moraparken AB

SAMMANFATTNING

Moraparken är ett helägt kommunalt bolag som bedriver verksamhet inom fritid- och konferenssegmentet. Inriktningen på verksamheten styrs av politiska beslut och av de ägardirektiv som ägaren lagt fast. Företaget har investerat kraftigt de senaste åren med både egna medel, lånat kapital samt medel från ägaren. Framtida satsningar är beroende av ägarens syn på vilken inriktning verksamheten skall ha. Kapital för att ytterligare utveckla företaget behövs, för att tillgodose marknadens krav på innehåll och kapacitet.

En ökad lönsamhet är ett mål som vi har för vårt interna arbete vilket innebär också att företaget blir mer attraktivt på marknaden och därmed underlättas anskaffandet av nytt kapital. Detta är en förutsättning för att på sikt hävda sig på en alltmer konkurrensutsatt marknad. Siljansregionens attraktionskraft är stark och visar inga tecken på att avta. Framtiden ser därför gynnsam ut med det geografiska läge företaget har.

Åtaganden

1. Bo och leva i Mora

Minskat drogmissbruk bland unga	Stötta ungdomssamordnaren i olika projekt
Rikt och varierat kultur- och föreningsliv	Tillhandahålla lokaler & service för kulturella arrangemang <i>Under 2009 kommer vi att bygga en bowlinghall</i>
	Aktivt bidra till en positiv utveckling för kultur & föreningsliv Aktiviteter för medborgarna <i>Under 2009 kommer vi att bygga en bowlinghall med 10 banor. Hallen blir dockad med huvudbyggnaden i restaurangplanet.</i>

2. Infrastruktur

En företagsvänlig kommun	I samverkan med övriga förvaltningar & näringsliv tillhandahålla service tex. boende för personal, lokaler för möten <i>Tex för att underlätta vid rekrytering med snabbt boende vid behov</i>
En levande landsbygd	Utveckling av verksamheten på Prästholmen <i>Fortsatt utveckling av boendeverksamheten. Under 2009 kommer vi att bygga etapp 2 av parbuslägenheterna. Åtta bus med 16 lägenheter med god självhushållningsstandard</i>

	<p>Åtaganden</p> <p>Fortsatt utveckling av boendebeståndet. <i>Under 2009 bygger vi 8 parhus med 16 lägenheter med god självhushållningsstandard. Husen byggs mellan huvudbyggnaden och hotellet. Anläggning beräknas vara klar februari 2010</i></p>
Mora skall vara knutpunkt och motor för handel, industri, besöksnäring och utbildning i regionen	<p>Att fortsätta vara den drivande aktören i Mora inom fritid- och konferenssegmentet. <i>Enligt ägardirektivet: Camping, hotell, restaurang och konferenslokaler skall finnas.</i></p>
3. Ekonomi	
God ekonomisk hushållning	<p>Ekonomi i balans 31 december</p> <p>Verksamhetsutveckling <i>Åtagandet syftar till att ge utrymme för att lägga in verksamhetsindikatorer som har prioriterats som ett identifierat förbättringsområde. Åtagandet och de prioriterade verksamhetsindikatorerna syftar också till att ge utrymme för att lägga in aktiviteter som beskriver de identifierade förbättringsområdena inom ramen för det som framkommit i processen där värdegrund, nuläges- och omvärldsanalys, resultatet från föregående år, nationella styrdokument och verksamhetens indikatorer har analyserats.</i></p>
Miljömedvetenhet i Morakoncernen	<p>Miljöredovisning i årsbokslutet</p> <p>Sustainable City <i>Mora kommun leder projektet Sustainable City som omfattar samlade åtgärder för ett hållbart samhälle och en än bättre kommun att bo i. E.ON deltar som utomstående i projektet. Projektet omfattar i huvudsak 7 områden: Öka andelen lokal förnybar energi, kommunens verksamheter föregår med gott exempel, skapa en symbol för nya Mora, kommunikation och marknadsföring, främja cykling promenader och folkhälsa, miljöanpassade transporter, samt livsmedel lokalt och ekologiskt</i></p>
Vara en attraktiv arbetsgivare	<p>Arbete med underlag till likabehandlingsstrategi <i>En ny likabehandlingsstrategi skall vara framtagen till hösten 2010, i den finns också jämställdhetsarbetet beskrivet. Arbetet leds av personalenheten men alla förvaltningar skall bidra med underlag.</i></p> <p>Intern kompetenstutveckling inom ekonomi, marknadsföring ledarskap & restauration.</p> <p>Samliga anställda skall känna till företagets uppgift och mål <i>Återkommande personalmöten hålls för att fortlöpande få ut information till personalen. Företagets affärsidé och vision diskuteras i samband med att företagets affärsplan uppdateras.</i></p>

BUDGET

Ekonomisk jämförelse (tkr)	Utfall	Utfall	Prognos	Budget 2010				Budget 2011			
	2007	2008	2009	KB	Intäkt	Kostnad	Resultat	KB	Intäkt	Kostnad	Resultat
Hotell	60	670	577		7 337	-6 760	577		7 704	-7 050	654
Stugby	846	556	254		2 807	-2 553	254		2 947	-2 681	266
Huvudbyggnad	-2 411	-2 031	-1 780		9 526	-11 306	-1 780		9 973	-11 834	-1 861
Camping	1 322	789	957		6 399	-5 442	957		6 719	-5 714	1 005
Stugby etapp 2					1 300	-907	393		1 365	-917	448
Bowlinghall					4 909	-4 559	350		5 155	-4 704	451
Summa	-183	-16	8	0	32 278	-31 527	751	0	33 863	-32 900	963

EKONOMISK ORDLISTA

Anläggningskapital Bundet kapital i anläggningar. Utgör skillnaden mellan anläggningstillgångar och långfristiga skulder.

Anläggningstillgång Fast och lös egendom avsedda att stadigvarande innehas.

Avskrivningar Planmässig värdenedsättning av anläggningstillgångar.

Avsättningar i balansräkningen Ekonomiska förpliktelser vilkas storlek eller förfallotidpunkt inte är helt bestämd.

Balansräkning Sammanfattning av tillgångar, eget kapital, avsättningar och skulder.

Driftbudget Budget omfattande intäkter och kostnader för den löpande verksamheten under året.

Eget kapital Skillnaden mellan totala tillgångar och totala skulder indelas i anläggningskapital (bundet kapital i anläggningar mm) och rörelsekapital (fritt kapital för framtida drift- och investeringsändamål).

Finansieringsanalys Beskriver in- och utflödet av pengar under året.

Finansnetto Skillnaden mellan finansiella intäkter och finansiella kostnader.

Införandebidrag En kompensation till de kommuner som förlorar på det nya systemet. Bidraget är tidsbegränsat och avslutas 2010. Man får därigenom en viss tid att anpassa sina kostnader om minskningen överstiger en viss nivå.

Inkomstutjämning Är en statligt finansierad utjämning. Den beräknas utifrån skillnaden mellan kommunens beskattningsbara inkomster och ett skatteutjämningsunderlag som för kommunerna motsvarar 115 % av medelskattkraften. Kommuner vars beskattningsbara inkomster överstiger denna nivå ska betala en inkomstutjämningsavgift till staten.

Internränta Kalkylmässig kostnad för det kapital (bundet i anläggnings- och omsättningstillgångar) som utnyttjas inom en viss verksamhet.

Investering Anskaffning av tillgångar som skall användas stadigvarande i kommunens verksamhet.

Kapitalkostnad Benämning för internränta och avskrivning.

Kortfristiga skulder Kortfristiga lån och skulder hänförliga till den löpande verksamheten vilka förfaller till betalning inom ett år.

Kostnadsutjämningen Är en utjämning för kostnader som kommunen inte själv kan påverka. Det är endast utjämning av strukturella skillnader som finns i obligatoriska verksamheter för kommunerna som utjämnas. Modellen utjämnar för åldersstruktur, etnicitet, socioekonomi samt geografi inom ett antal förutbestämda verksamheter.

Likvida medel Pengar inestående på bank eller medel som i övrigt är lättillgängliga.

LSS-utjämning det finns stora kostnadsskillnader mellan kommunerna samt att det behövs en utjämning för att ge alla kommuner likvärdiga förutsättningar att bedriva verksamhet enligt LSS. Det finns övergångsregler fram tom 2008. Systemet ska till vidare vara skilt från det ordinarie kostnadsutjämningsystemet för kommuner eftersom underlagen inte kan anses uppfylla kriteriet att vara opåverkbara för den enskilda kommunen.

Långfristiga skulder Skulder med en löptid överstigande ett år.

Nettoinvesteringar Investeringsutgifter efter avdrag för driftbidrag.

Nettokostnader Driftkostnader efter avdrag för driftbidrag, avgifter och ersättningar.

Medelskattkraft Är rikets beskattningsbara inkomster per invånare.

Omsättningstillgångar Lös egendom som inte är anläggningstillgång.

Partiell inlösen av pensioner De pensionsförmåner som intjänats före 1998 belastar kommunens resultat det år de betalas ut i stället för när de uppstod. Sedan 2005 har kommunfullmäktige beslutat att medel motsvarande en årsklass ska avsättas och belasta resultaträkningen för att lindra påverkan på resultatet när kommunens pensionsutbetalningar stiger.

Pensioner intjänade före 1998 redovisas som en ansvarsförbindelse i enlighet med den kommunala redovisningslagen. Denna ansvarsförbindelse minskar varje år med respektive års avsättning för partiell inlösen av pensioner.

Pensionsskuld är avsättningar för pensioner intjänade fr o m 1998 och som redovisas som en avsättning i balansräkningen samt kostnader i resultaträkningen.

Personalomkostnader (PO-pålägg) Arbetsgivaravgifter enligt lag, pensionsavgifter och övriga sociala avgifter enligt lag.

Preliminär kommunal fastighetsavgift Den statliga fastighetsskatten på bostäder avskaffades 2008 och ersattes av en kommunal fastighetsavgift. År 2008 är effekten av fastighetsavgiften neutral. Alla kommuner får samma belopp räknat i kronor per invånare. Samtidigt minskas det generella statsbidraget med samma belopp. 2009 görs en ny fastighetstaxering vilket kommer slå olika för olika kommuner.

Regleringsbidrag/avgift Med den nya statliga finansierade inkomstutjämningen vet inte staten på förhand vad slutsumman blir. Vilket innebär att om samtliga bidrag minus de inbetalda avgifterna blir lägre än det belopp staten beslutat tillföra kommunerna, får kommunerna ett regleringsbidrag som motsvarar mellanskillnaden, och vice versa.

Resultaträkning Sammanställning av årets driftverksamhet och hur den har påverkat kommunens eget kapital.

Rörelsekapital Skillnaden mellan omsättningstillgångar och kortfristiga skulder. Avspeglar kommunens betalningsförmåga.

Skattekraft Är en kommuns beskattningsbara inkomster dividerat med antal invånare.

Skattesats Den andel av den beskattningsbara inkomsten som invånarna betalar i skatt till kommunen. Benämns även utdebitering.

Skatteunderlag Summan av de beskattningsbara inkomsterna i kommunen.

Skatteutjämning Syftar till utjämning av ekonomiska förutsättningar mellan kommunerna.

Soliditet Andelen eget kapital i förhållande till de totala tillgångarna, det vill säga graden av egenfinansierade tillgångar. Visar kommunens finansiella styrka.

Strukturbidrag Är av regionalpolitisk karaktär. Bidraget ska stärka kommuner med en liten befolkning och/eller har problem på arbetsmarknaden.

